

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Матеріали VI Всеукраїнського
науково-практичного вебінару з міжнародною
участю
27 листопада 2019 року

**«Проблеми і перспективи
актуалізації іншомовної
комунікативної підготовки
фахівців у XXI столітті»**

Житомир 2019

Рецензенти:

Сейко Н. А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальних технологій Житомирського державного університету імені Івана Франка

Могельницька Л.Ф. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики Державного університету «Житомирська політехніка»

Шигонська Н.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сестринської справи, завідувач навчально-методичною лабораторією Житомирського медичного інституту.

Відповідальний за випуск та комп'ютерну верстку – Макаревич О.О.,
викладач кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання ННІ іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка

Проблеми і перспективи актуалізації іншомовної комунікативної підготовки фахівців у ХХІ столітті : збірник матеріалів VI Всеукраїнського науково-практичного вебінару з міжнародною участю (27 листопада 2019 р.). – Ж.: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2019. – 113 с.

Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій.

Відповідальність за зміст статей і матеріалів, допущені помилки та неточності несуть автори публікацій.

Офіційний сайт конференції: <http://eprints.zu.edu.ua/>

E-mail: webinozem2019@gmail.com

©

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Формування універсальної навчальної діяльності є основним завданням освіти. Під час навчання студент повинен не тільки здобувати певну кількість предметних знань, але й вміти застосовувати ці знання в реальному житті, мати створені навички самоосвіти, набір ключових компетенцій, які допоможуть у зрілому віці. Студент має бути вмотивованим продовжувати навчання протягом усього життя.

Знання різних методів дає викладачам іноземної мови гарну довідкову інформацію про власну позицію щодо педагогічних питань та аудиторної практики.

Комунікація є основою, на якій будь-яка ідея може прогресувати і розвиватися повноцінно. Без цього існування у будь-якій галузі неможливо. Протягом останнього десятиліття різні важливі чинники вплинули на сучасні ідеології викладання англійської мови, такі як неефективні методики, невідповідні матеріали, інтеграція контекстуального навчання, акцент на багатомовних навичках тощо.

Освіта, як і майже в усіх інших сферах нашого суспільства, в останні роки зазнала змін та розвитку. Традиційні методики навчання, що базуються головним чином на вчителі, що пояснює тему, і студенти, які занотовують, можуть бути корисними в окремих випадках, але освіта сьогодні обертається навколо, заохочуючи студента пробуджувати свою цікавість і бажання вчитися.

Процес вивчення англійської мови буде більш орієнтованим на студента, але менш трудомістким. Таким чином якість викладання буде покращена, а прикладна англійська комунікація з учнями може бути ефективно культивована, що означає, що комунікативна компетентність студентів буде

розвиватися далі. Мова в освіті в ідеалі зазвичай побудована на такій природно придбаній мовній здатності, збагачуючи її через розвиток грамотності як інструмента для абстрактного мислення і набуття академічних знань. Використання мови, а також використання різноманітних акцентів у прослуховуваннях або тестах заохочується на уроках англійської мови. З поширенням планшетів і смартфонів, вважається, що підручники зникнуть через кілька років [1]. Крім того, доступ до знань з точки зору гнучкості та мобільності різко змінився. Викладання на курсах англійської мови зосереджується на підтримці мислення студентів, а також змісту мови, результатів та навчальної діяльності. Існують значні та складні взаємодії студент-викладач всередині та поза класом. У суспільстві, що базується на знаннях, і щоб залишатися конкурентоспроможними і працездатними, від вчителів очікується, що вони беруть участь у постійному професійному розвитку або професійній навчальній діяльності від початку до кінця своєї кар'єри. Як і з будь-якою іншою професією, від вчителів також передбачається, що вони беруть на себе більшу відповідальність за власне професійне навчання, постійно розвивають свої знання та навички.

Через ці зміни в освіті з'явилися різні методики викладання. Багато з цих методик навчання насправді не є новими. Використання технології у класі дало освіті нове життя, що дозволяє нам підходити до старих ідей використовуючи нові способи.

Нові тенденції в навчанні англійської мови такі, як інтерактивний підхід до викладання англійської мови, розвиваються в результаті постійних досліджень [1].

У результаті інтеграції технологій у освіту виникли популярні методики викладання. Особливу увагу варто звертати на такі підходи та методи під час навчання іноземної мови, як:

- підхід до перекладу граматики;
- прямий підхід;
- аудіолінгвальний метод;

- підхід до читання;
- функціонально-умовний підхід;
- природний підхід;

Наведені вище методи і прийоми не тільки мотивують студентів, а й завдяки їм вони можуть поліпшити основні чотири навички, такі як читання, мовлення, аудіювання і письмо, які дуже важливі для пізнання мови. Дослідники вважають, що головна мета навчання – це передача інформації або знань у свідомості учнів. Будь-який метод, що використовує комп'ютери або модифікує існуючий звичайний метод, є інноваційним, якщо вони у кінцевому підсумку служать досягненню основної мети навчання.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Навчальний посібник. Київ, 2007. 616 с.
2. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2003.
3. Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching*. London, 1991.

О. С. Коломієць

аспірантка

В. В. Безлюдна

науковий керівник,

доктор педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ІНШОМОВНА КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Інформатизація та глобалізація являються основними чинниками, які кардинально впливають на розвиток системи освіти, яка наразі досить сильно відстає від технічних можливостей передання знань. Приєднання України до Болонського процесу, який передбачає реформування національних систем вищої освіти країн-учасниць, зумовлює тенденцію до зміни освітніх програм та державних стандартів з урахуванням загальноєвропейських трендів. Однією із основних тенденцій іншомовної підготовки в ХХІ столітті є створення сприятливих умов для тривалого неперервного розвитку мовної особистості, глобалізація зумовлює появу тенденції до досягнення загальноєвропейського стандартизованого рівня володіння іноземною мовою. Останні тенденції надзвичайно важливі для майбутніх фахівців, яким доведеться жити в конкурентному професійному середовищі глобалізованого світу [3, с.182].

Тенденція повороту від концепції «знання» до концепції «компетентність», характерна для сучасної парадигми освіти, повною мірою стосується і навчального аспекту іншомовної підготовки. Концептуальні основи компетентнісного підходу в умовах глобалізації викладені в положеннях Болонської, Сорбонської декларацій, Лісабонської угоди, Хартії саміту «Великої вісімки» - «Освіта для інноваційних суспільств у ХХІ столітті», рішеннях світового громадського форуму «Діалог цивілізацій» у 2004 – 2007 р., резолюції Всесвітньої конференції з проблем вищої освіти: Нова динаміка

вищої освіти і науки для соціальної зміни та розвитку (ЮНЕСКО, Париж, 2009) тощо [3, с.183].

Фундаменталізація освіти – відповідь на виклик глобалізації і одночасно умова зростання суспільства, нації і держави. Невід’ємною складовою фундаментальної освіти є іншомовна підготовка, по-перше, завдяки своїй ролі у вищій освіті та глобалізованому суспільстві, по-друге, як один із засобів передачі світовому співтовариству здобутків вітчизняної науки і освіти, зокрема з методики навчання іноземних мов, порівняльної педагогіки, педагогічної науки тощо. Іншомовна підготовка як сегмент освіти відіграє провідну роль у становленні інноваційної освітньої системи, зорієнтованої на входження у світовий освітній простір, оскільки характеризується пошуком таких новітніх підходів і методів навчання студентів іноземної мови в умовах гуманізації освіти, реалізація яких виводить майбутнього фахівця на міжкультурну взаємодію. У контексті цієї тенденції постає проблема виховання полікультурної особистості, яка здатна сприймати і розуміти культурні особливості інших народів, що створює передумови до успішної взаємодії та взаємопроникнення різних культур [3, с.185]. Наразі існує певна невідповідність між усвідомленням необхідності нової парадигми іншомовної підготовки, спрямованої на формування здатності до гнучкого застосування глибоких професійних знань та вмінь, до адаптації та самореалізації майбутнього фахівця у глобальному полікультурному професійному просторі, та переважанням у практиці навчання традиційної парадигми, орієнтованої на набуття предметних, фактологічних знань, що не сприяє розвитку готовності самостійно приймати рішення, оперативно і творчо розв’язувати професійні завдання в умовах іншомовної комунікації. Існує також невідповідність між соціальним замовленням суспільства на конкурентоспроможну полікультурну професійну мовну особистість, яка володіє комплексом компетентностей, необхідних для реалізації професійної діяльності в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу, та реальним підходом до підготовки фахівців, який обмежується, зазвичай, формуванням лінгвістичних знань,

навичок та вмінь за основними видами мовленнєвої діяльності відокремлено від формування професійної компетентності майбутнього фахівця [1, с.234]. Оскільки іншомовну комунікативну підготовку фахівців в умовах глобалізації необхідно вбачати насамперед у формуванні полікультурної мовної особистості, здатної взаємодіяти з представниками різних культур і країн, тому і процес іншомовної освіти повинен включати всі чотири процеси: пізнання, що направлене на оволодіння культурологічним змістом іншомовної культури, тобто культурою країни, фактами культури і мовою як частиною культури; розвиток, направлений на оволодіння психологічним змістом іншомовної культури (здібності, психічні функції тощо); виховання, що націлене на оволодіння педагогічним змістом іншомовної культури (етичний, моральний аспекти); навчання, націлене на оволодіння соціальним змістом іншомовної культури, тобто мовними вміннями, які засвоюються як засоби спілкування в соціумі [2, с.174].

Література

1. Заболотська О. О. Іншомовна підготовка студентів немовних спеціальностей в умовах глобалізації / О. О. Заболотська // Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Херсон: Херсонський державний університет. – 2015. – Вип. 67. – С. 232 – 240.
2. Коротун О. О. Сучасні підходи до іншомовної підготовки різних категорій дорослих у процесі неформальної освіти / О. О. Коротун // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – К.: Міленіум, 2017. – Вип. 263. – С. 172 – 179.
3. Хоменко О. В. Зміст професійно орієнтованої іншомовної підготовки у вищій школі / О. В. Хоменко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми: Сумський державний педагогічний університет. – 2015. – Вип. 7 (51). – С. 180 – 190.

*И.Г.Копытич, старший преподаватель
И.И.Любанец, старший преподаватель,
Барановичский государственный университет,
Беларусь*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ И ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ

В современном обществе одной из важнейших квалификационных характеристик молодого специалиста является знание иностранного языка. Причем, работодателей не устраивает формулировка «чтение и перевод со словарем». Свободное владение языком и умение поддержать профессионально-ориентированную коммуникацию являются одной из базовых компетенций специалиста XXI века.

Следовательно, в учреждениях высшего образования (УВО), в которых иностранный язык не является профильным предметом, на первый план выходит применение преподавателями таких методов обучения иностранному языку, которые позволили бы сформировать иноязычную коммуникативную компетенцию будущих специалистов посредством интеграции языковой и профессиональной сфер.

Практика показывает, что, несмотря на процесс глобализации и рост значения иноязычной коммуникативной компетенции, далеко не все студенты неязыковых УВО мотивированы на изучение иностранного языка.

Исследование, проведенное на двух факультетах Барановичского государственного университета (инженерный факультет и факультет педагогики и психологии), показало, что только 65% будущих инженеров и 78% будущих специалистов в области информационных систем и технологий имеют достаточно высокую мотивацию к изучению иностранных языков. Причем, заинтересованность в изучении английского языка значительно выше, по сравнению с немецким и французским языками.

Мотивированность к изучению иностранного языка у студентов факультета педагогики и психологии оказалась еще более низкой. Она

составляет 52% у будущих психологов и 46% у будущих учителей начальных классов и социальных педагогов. Следует особо подчеркнуть, что мотив для изучения иностранных языков у них зачастую не связан с профессиональной деятельностью.

В этих условиях основной задачей преподавателей иностранного языка, работающих в неязыковых УВО, является поиск и использование актуальных методов преподавания, которые позволили бы повысить мотивацию студентов к изучению иностранных языков и, одновременно, сформировать иноязычную коммуникативную компетенцию, под которой понимается способность осуществлять речевую иноязычную деятельность (находить информацию в различных источниках, сообщать ее, обмениваться мнениями) на основе языковых, социолингвистических, предметных и страноведческих знаний [3].

Активные методы обучения предполагают не изложение преподавателем готовых знаний и их воспроизведение, а вовлечение студентов в процесс активной познавательной деятельности. Интерактивное обучение – обучение, основанное на диалоговых формах взаимодействия всех участников образовательного процесса, включая преподавателя [1].

Базовым принципом интерактивного метода является принцип коллективного взаимодействия [2]. Именно такая организация учебной деятельности позволит студентам быть не пассивными наблюдателями учебного процесса, а стать участниками творческого действия, так как на занятиях создаются условия для их взаимодействия, для свободного обмена мнениями по той или иной проблеме, что стимулирует их познавательную деятельность, способствует развитию творческой личности. Студенты сами решают, что, как и кому сказать, то есть, составляют алгоритм своей познавательной деятельности. Таким образом, на занятии создается ситуация успеха, при которой каждый студент чувствует свою успешность и интеллектуальную состоятельность. Мы полностью согласны с исследователями в том, что главной чертой интерактивного обучения является обучение общению, которое ориентировано на:

– развитие творческого мышления, высказывание своей собственной мысли, отстаивание своей точки зрения, выработку творческого отношения к процессу коммуникации, развитие правильной речи (фонетический, синтаксический и лексический аспекты);

– способность к восприятию иноязычной речи на слух, создание реальных ситуаций общения, которые требуют осмысления, умений дискутировать, анализировать, оценивать альтернативы, выбирать оптимальный вариант и составлять план его осуществления (кейс-метод; от английского слова *case* – случай, обстоятельство, факт), что позволяет студентам актуализировать определенный комплекс знаний, навыков и умений [2]

На наш взгляд, наиболее интересными для студентов, а значит, и наиболее действенными методами и приемами на занятии являются: мозговой штурм, деловые и ролевые игры; круглый стол, дискуссия и дебаты, метод кейсов; работа в малых группах, интервью и драматизация и т. д.

Применение активных и интерактивных методов обучения способствует не только формированию и развитию иноязычной коммуникативной компетенции, но и улучшению профессиональной подготовки студентов, так как:

- используются ситуации, приближенные к реальным;
- происходит вовлечение студентов в активную речемыслительную деятельность;
- происходит формирование навыков коллективного взаимодействия и сотрудничества;
- развиваются творческие способности личности [1].

Применение интерактивных методов и приемов позволяет создать условия, при которых учебное окружение выступает как реальность, в которой студент находит применение своим знаниям и умениям, самостоятельно принимает решение, что в итоге повышает мотивацию к изучению иностранного языка.

Литература

1. Креер, М. Я. Использование активных и интерактивных методов обучения для развития лексической компетенции / М. Я. Креер, В. В. Петрова // // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 5. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=22393>. – Дата доступа: 20.11.2019.

2. Овезова, У. А. Методы интерактивного изучения иностранных языков как средство формирования языковой компетенции студентов неязыковых вузов / У. А. Овезова // Мир науки. – 2017. – т. 5. – №6. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://mir-nauki.com/PDF/60PDMN617.pdf>. – Дата доступа: 22.11.2019.

3. Покушалова, Л. В. Формирование иноязычной профессионально-ориентированной компетенции у студентов технического вуза / Л. В. Покушалова // Молодой ученый. – 2011. – №3. Т.2. – С. 151-154. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/26/2761/>. – Дата доступа: 14.11.2019.

4. Сафроненко, О. И. Программно-методическое, технологическое и кадровое обеспечение качества системы многоуровневой языковой подготовки студентов неязыковых вузов / О.И. Сафроненко. – Ростов н/Д: Изд-во ООО «ЦВВР», 2006. – С. 43.

5. Селезнева Т. А. Особенности формирования профессиональной иноязычной коммуникативной компетенции у студентов языковых вузов // Молодой ученый. – 2017. – №5. – С. 445-447. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/139/39188/>. – Дата доступа: 20.11.2019.

О.В. Коваленко

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТАФОР ПРИ ВИВЧЕННІ МЕТОДИКИ

Відомо, що використання графічних зображень у викладанні будь-якої дисципліни важко переоцінити. Якщо ж вони несуть образ, який вписується в педагогічний дискурс лекції чи практичного заняття, їх доцільність значно зростає. На нашу думку образність при викладанні іноземної мови дещо недооцінюється, що може спонукати до вивчення шляхів їх збагачення. Образність у культурі педагогічної риторики є однією з її якостей. Науковці В. Виноградов, Г. Винокур, М. Пентилюк, Д. Розенталь та ін. розглядають образність як здатність викликати наочно-чуттєві уявлення мовними засобами й оперувати наочно-образними уявленнями, які виникають і перетворюються у свідомості людини. Відповідно до тлумачного словника, слово «образ» має кілька значень: зокрема як відображення у свідомості явищ об'єктивної дійсності; відтворення, зображення за допомогою образів; щось, що вирізняється силою, дохідливістю, впливовістю; яскравий, живий (про слово) [1, с. 401].

Мотивуючи вивчення іноземних мов англійський методист Джеремі Хармер пропонує застосовувати метафоричний образ «ангела мотивації» [2, р. 99]. Він звертається до вражаючої скульптури «Ангела Півночі», щоб образно відтворити процес формування мотивації до навчання як учителем так і учнем. Спершу у учня має з'явитися підґрунтя, мотиваційна база для вивчення мови. Зовнішня мотивація – це основа пам'ятника. Вчитель, виходячи на педагогічну сцену- кафедру, формує «фундамент» – фаза вражаючий вплив (affect). Кран зводить нижню частину пам'ятника – його ноги, символізуючи спроби вчителя здвинути справу з місця, спонукаючи учня зробити свої перші кроки. Третій етап – досягнення (achievement) – співвідносний мотивації успіху. Його символізує тулуб і погруддя «ангела», адже довіра до вчителя та до предмета – це головне. На нашу думку доцільно навіть довершити ряд: серцевина – серце, описуючи третій етап. Четвертий та п'ятий етапи – це ставлення (attitude) та

діяльності (activities). Якщо при позитивному ставленні до предмету учні залучені до виконання цікавих для них завдань, то все це окриляє. Тому це – крила. До речі, у пам'ятника скульптора Antony Gormley крила велетенські та прямокутні. Шостий завершальний етап створення-будівництва «ангела мотивації» – agency: термін з соціальних наук, що означає «агент», діюча сила, активний виконавець. Це учень, який є саме суб'єктом навчання, образ якого логічно вінчає голова нашої багатозначної конструкції.

Автор в своїй практиці викладання курсу методики розробив декілька метафоричних графічних образів. При вивченні змісту навчання англійської мови ми пропонуємо застосувати такий графічний органайзер як «Будинок». Викладач може представити компетентності та елементи компетентностей як елементи своєрідного будинку. Фундамент складають фонетичні, граматичні, лексичні, орфографічні знання (нижня частина фундаменту) та відповідні навички (його верхня частина). Доцільно звернути увагу при демонстрації на те, що фундамент мовних компетентностей є базовим, основним, але не є достатнім для комунікації – «жити» в ньому не можна. Головне – це «чотири стіни» – чотири мовленнєвих компетентностей: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Тут можливо зобразити стрілку зліва направо, нагадуючи про природну послідовність їх включення в обіг дитини при вивченні рідної мови. У роботі з'явилася ідея використати перетинки між стінами для п'ятої компетентності – навички перекладу, оскільки ця навичка пов'язує інші чотири. Далі – дах, символ соціокультурної чи міжкультурної компетентності, які захищають від культурного шоку. У «будиночка» може бути і димар – образ стратегічної компетентності, зокрема "study skills", що пронизує наш будинок знизу до верху, тобто упродовж усього періоду навчання.

Пояснюючи різницю між поняттями інтенсивного та екстенсивного (традиційного) навчання ми пропонуємо студентам уявити себе перед «горою», один бік якої крутий, а інший пологий. Цей образ допомагає усвідомити, що інтенсивний-крутий бік гори вимагає ефективного знаряддя-методів та прийомів, ефективного інструктора-вчителя.

При поясненні теми цілі навчання англійської мови ми застосовуємо метафоричний образ великої мішені всередині якої височить гора, яка уособлює кінцеву ціль життєвої навички – оволодіння мовою для ефективного використання в професійних та інших ситуаціях. Спочатку ця ціль видається захмарною – «вершина у хмарах». Ми ставим перед собою і учнями непросте запитання: «Як досягти вершини?» Звичайно відповіді носять суб'єктивний характер. Автор пропонує змалювати віхи по дорозі до вершини, як передумови і проміжні цілі у вигляді менших вершин, які повинні вести прямо до вершини. Студенти такими віхами бачать наступне (зверху донизу): життєві цілі, стандартизований іспит-тест, підручник-ресурси, методична система вчителя тощо.

За допомогою таких яскравих метафоричних образів студенти краще розуміють суть явища, швидше та міцніше його запам'ятовують, наочно бачать графічний образ та чують вербальні яскраві порівняння, подумки будують та втілюють образ, надихаються образністю. Досвід свідчить про те, що більшість таких метафоричних графічних органайзерів слід зображати поступово, покроково, залучаючи студентів до їх створення. Доцільно запропонувати студентам створити свої графічні засоби, або самостійно заповнити графічні об'єкти словами чи описами.

Literature

1. Тлумачний словник української мови. Близько 20 000 слів і словосполучень / укл. Н.Д. Кусайкіна, Ю.С. Цибульник; за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічинського. – Харків : Книжковий Клуб «КСД», 2010. – 608 с.
2. Harmer J. The Practice of English Language Learning. – Pearson Education Limited. – 2007. – P. 98-104.

И. С. Криштон

кандидат филологических наук, доцент,
15

К ВОПРОСУ О ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПОДГОТОВКЕ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

На современном этапе предъявляются повышенные требования к уровню профессиональной подготовки и квалификации специалистов, при этом основой подготовки студентов является компетентностный подход. Более того, среди главных идей динамического развития общества в целом называют осознание каждым человеком необходимости непрерывного обогащения и «надстройки» ранее полученного образования, что коррелирует с личностной активностью обучаемого и навыками самообразования [1, с. 32].

Важное место занимает профессионально-иноязычная компетентность — одна из важнейших в деятельности современного специалиста. Она включает инвариантную и вариативную составляющие, объединяющие готовность использовать иностранный язык как в ситуациях повседневного, так и профессионального общения [2, с. 33]. Кроме того, для белорусских учреждений высшего образования важна активизация международного сотрудничества — академической и профессиональной мобильности всех субъектов образовательного процесса. Поиск условий успешности данного процесса приобретает особую значимость в настоящее время.

В учреждении образования «Барановичский государственный университет» иностранный язык в учебных группах инженерного факультета, факультетов педагогики и психологии, экономики и права усваивается не сам по себе, не как некая лингвистическая система, а как органичное и необходимое средство осуществления предстоящей профессиональной деятельности специалиста. На неязыковых специальностях приоритетной является содержательная интеграция предметов квазипрофессиональной и учебно-коммуникативной деятельности обучающихся, т. е. осуществляется связывание совокупностей профессионально-предметных, иноязычных речевых и социо-

культурных умений по отражению ситуаций иноязычного общения, профессиональных мотивов, эмоционально-волевой сферы в общую профессиональную компетенцию как качество личности, обеспечивающее готовность студента к его будущему труду. При этом преподаватель иностранного языка выполняет фасилитирующую роль в обеспечении процесса компетентного решения студентом как собственно коммуникативных, так и предметно-технологических задач и проблем, средством осуществления которых является иностранный язык.

Для оптимизации усвоения учебного материала студентами преподаватели иностранного языка БарГУ обращаются к таким формам работы, как дискуссия, деловая игра, диалог-расспрос, ролевая игра, а основными являются технология обучения в сотрудничестве, игровая технология, технология развития критического мышления, кейс-технология, технология продуктивного чтения, веб-квест технология, проектная технология. Например, образовательная платформа Edmodo позволяет обучающимся получить доступ к электронным образовательным ресурсам в режиме 24/7, обеспечивает хранение учебного материала в одном месте. Использование смартфонов для видеозаписи выступлений студентов позволяют провести само- и взаимонализ неречевого поведения, и структуры выступлений, существенно повысить речемыслительную активность студентов.

Однако результаты анкетирования ППС и студентов показывают, что основными трудностями в изучении иностранного языка являются:

- отсутствие мотивации: обучающиеся не видят перспективы использования полученных навыков и умений в будущей карьере;
- оптимизация учебных групп до 17–18 человек;
- недостаточное количество часов (120–150 часов) для изучения иностранного языка на неязыковых специальностях.

Для повышения качества языковой подготовки представляется целесообразным:

1) синхронизировать темы занятий по иностранному языку с изучаемыми темами по дисциплинам циклов общепрофессиональных и специальных дисциплин с целью создания системных взаимосвязей;

2) использовать диверсифицированные групповые и индивидуальные формы проектной учебной деятельности, включающие проекты прогнозирования, критические проекты, сценарные проекты;

3) тщательно отбирать профессиональную информацию;

4) учитывать требования, предъявляемые рынком труда, и возможность принятия участия в международных программах или стажировки за рубежом;

5) использовать моделирование как деятельностную технологию обучения, направленную на отражение будущей профессиональной деятельности.

Таким образом, современное профессиональное иноязычное образование сложно представить без применения новых форм и методов преподавания, которые ориентируются на вовлечение каждого студента в активный познавательный процесс, совершенствование и развитие коммуникативных навыков и умений. При отборе содержания учебного материала важными становятся аутентичность, проблемность, актуальность и профессиональная ориентированность. Значимым фактором повышения качества профессиональной иноязычной подготовки является и формирование дидактически целесообразной информационно-обучающей среды, основанной на активной позиции студента, интерактивной связи с различными образовательными ресурсами (онлайн библиотеками, словарями, энциклопедиями), «погружении» обучающегося в особую иноязычную атмосферу.

Список цитируемых источников

1. *Золин, И.Е.* Образовательный комплекс и рынок труда: парадоксы взаимодействия / И. Е. Золин // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. — 2015. — № 10 (295). — С. 28—39.

2. *Тигина, Ю. О.* Профессиональная направленность обучения иностранному языку бакалавров технического вуза: сущность и

проектирование: пособие для преподавателей / Ю. О. Тигина. — Казань: «Печать - Сервис 21 век». – 2014. – 64 с.

Кухарьонко С.С.

викладач,

Житомирський державний університет імені І.Франка

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Невід'ємним компонентом освіти постає навчання іноземній мові, а володіння іноземною мовою це не лише показник високого культурного рівня особистості, а й запорука її успішної професійної діяльності. Таким чином, проблема формування іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей набула особливої актуальності й стала невід'ємною частиною сучасного навчального процесу.

Вчені довели, що активізація роботи студентів і є інтеракція (від англ. interaction – взаємодія), що означає обмін інформацією, встановлення міжособистісного контакту, рівноправну участь у спілкуванні та формування толерантного ставлення до різних думок. В свою чергу, інтерактивне навчання це взаємодія викладача та студента в процесі спілкування та навчання з метою вирішення комунікативних та лінгвістичних завдань [2].

Проблемами інтерактивного навчання займалися багато вітчизняних та зарубіжних науковців, такі як Х. Браун, Д. Бірн, Л. Пироженко, Т. Кравчина, О. Пометун, Ш. Амонашвілі, Л. Калініна та інші.

Доведено, що інтерактивне навчання – це практичний підхід до вивчення іноземних мов. Інтерактивне навчання іноземної мови може мати багато різних форм, коли студенти зміцнюють свої вміння критичного мислення та вирішення проблем, використовуючи набагато більш цілісний підхід до навчання [3].

Слід зазначити, що інтерактивні технології можна розділити на 4 основні групи:

- 1. інтерактивні технології кооперативного навчання** – процес взаємодії студентів, при якому вони засвоюють матеріал та застосовують свої вміння [1]. До цих технологій можна віднести *роботу в парах, в трійках, в малих групах, два-чотири-всі разом, карусель* та інші.
- 2. технології колективно-групового навчання** – фронтальне залучення всіх студентів до процесу обговорення та навчання. До даних технологій відносяться *мозковий штурм (brainstorming), мікрофон, незакінчені речення, аналіз ситуацій* та інші.
- 3. технології ситуативного моделювання** – це цілеспрямований процес отримання та перевірки знань, їх застосування у реальному житті. До цих технологій відносяться *розігрування ситуацій за ролями, імітаційна гра, симуляція* та інші.
- 4. технології опрацювання дискусійних питань** – процес обговорення проблемного питання або спірної ситуації, який дозволяє розвинути критичне мислення, осмислити власну позицію. До даних технологій відносяться *дискусія, дебати, неперервна шкала думок, займи позицію* та інші.

Таким чином, студенти можуть співпрацювати один з одним, працювати в парах, трійках, групах. Використання інтерактивних технологій допомагають висловлювати свою точку зору, аргументувати, коментувати та робити

висновки з обговорюваних проблем, співпрацювати з викладачем, як з фасилітатором.

На заняттях з іноземної мови зі студентами немовних спеціальностей ми використовуємо різні інтерактивні технології. Наведемо приклади вправ деяких інтерактивних технологій на прикладі теми “Travelling”.

Інтерактивні технології кооперативного навчання:

- приклад
роботи в парах:

Think of five places you would like to visit in your lifetime. Mark them on the map. Then work in pairs and tell each other why these places are so interesting to you and what you hope to experience there.

- приклад
технології «карусель»:

Travel broadens the mind

Технології колективно-групового навчання:

- приклад
технології незакінчені речення:

Finish the sentences and then present your point of view.

A perfect holiday is ...

An ideal holiday companion is ...

An interesting country to visit is ...

A package holiday is ...

Extreme holidays are ...

- приклад
технології «мозковий штурм» (brainstorming):

Which is your idea of a perfect holiday?

A perfect holiday

Технології ситуативного моделювання:

- приклад розігрування ситуації за ролями:

You are interested in buying a holiday trip. You are phoning a travel agency to find out what they have currently an offer.

Student 1 – a travel agent

Student 2 – customer 1, who is interested in last-minute deal

Student 3 – customer 2, who wants a package holiday

Student 4 – customer 3, who wishes to go on a cruise

Student 5 – customer 4, who is fond of “niche” holiday

Технології опрацювання дискусійних питань:

- приклад дебатів:

Think of the advantages and disadvantages of hitchhiking around Europe.

- приклад дискусії:

What makes Ukraine an exciting country to visit? What could make it an even more popular place to visit?

Хочемо зазначити, що наведені завдання були ефективно використані зі студентами немовних спеціальностей під час вивчення теми «Travelling». При цьому виявилось, що вивчення англійської мови з використанням інтерактивних технологій дає можливість вільно висловлювати свою точку зору, критично мислити і аналізувати обговорювані теми, що сприяє більш продуктивному засвоєнню програмного матеріалу.

Список використаних джерел

1. Байда М.В. Технології навчання у співпраці / М.В. Байда //Інтерактивні технології навчання іноземної мови як засіб реалізації завдань нової української школи. – 2017. – С. 90 – 98
2. Benefits of Interactive Learning for Students [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.eztalks.com/elearning/benefits-of-interactive-learning.html>

3. What is Interactive Learning? – Overview & Tools [Электронный ресурс] –
Режим доступа до ресурсу: <https://study.com/academy/lesson/what-is-interactive-learning-overview-tools.html>

ВИКОРИСТАННЯ ІГОР НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ

Розширення зв'язків із зарубіжними країнами викликає неабиякий інтерес до вивчення іноземних мов. Існує необхідність у якісно новому підході до вивчення іноземних мов у загальноосвітній школі, вдосконаленні шляхів і способів активізації навчального процесу, стимулюванні пізнавальної діяльності учнів за рахунок впровадження в процес навчання, разом із традиційними заняттями, ігрових технологій.

Проблеми стимулювання і мотивації до вивчення іноземної мови з використанням цікавих матеріалів і ігрових прийомів навчання представлені в наукових дослідженнях Кувшинова В.І. [3], Занько С.Т.[1], Савченко О.Ю.[7] та ін. На значення ігрової діяльності в навчанні іноземній мові указують Є.І. Пасов [5], М.М. Скаткін [8], Німчук Г.Б. [4], Капітанчук Т.В. [2]. В.О. Сухомлинський писав, що без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку: «Гра – це величезне світле вікно, через яке духовний світ дитини вливається в життєдайний потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що розпалює вогонь кмітливості та допитливості. Гра дитини – це не простий спомин про те, що було, а творче переосмислення пережитих вражень, комбінування їх і побудова з них нової дійсності, яка відповідає запитам та інтересам самої дитини.

Одним із ефективних засобів розвитку інтересу до навчального предмета поряд з іншими методами та прийомами, які використовуються на уроках, є дидактична гра. Ще К.Д. Ушинський радив включати елементи цікавості, ігрові моменти у серйозну навчальну працю учнів, для того щоб процес пізнання був продуктивнішим [7,20] .

Гра – це певна ситуація, яка багаторазово повторюється, і кожен раз у новому варіанті. У ході гри виникає змагання. Бажання перемогти мобілізує

думку гравців. Мовленнєве спілкування, яке включає не лише власне мовлення, але і жести, міміку тощо, має чітко вмотивований характер. Для мови гри, не дивлячись на деяку їх запрограмованість, характерна також спонтанність, оскільки перемога залежить від точної та швидкої реакції, правильних та дотепних відповідей [1,5].

Застосування навчальних ігор допомагає зняти напругу в стосунках, змінити емоційний стан, полегшити розв'язання задач, указати учням шляхи підвищення організованості цілеспрямованості дій і вчинків. Гра допомагає учням перебороти сором'язливість, психологічний бар'єр мовленнєвого спілкування й отримати віру в свої сили. Вона повинна бути засобом вивчення іноземної мови і мати комунікативну спрямованість, допомогти учням засвоїти навчальний матеріал, сформувати необхідні навички й уміння.

Завдяки грі зростає потреба у творчій діяльності, у пошуку можливих шляхів і засобів актуалізації накопичених знань, навичок і умінь. Гра народжує непримиренність до шаблонів і стереотипів. Гра здатна змінити ставлення учнів до того або іншого явища, факту, проблеми [3,30].

Крім навчальних імітаційних ігор, у практиці широко використовують ігри пошукового характеру, результатом яких мають бути реальні проекти, дослідження і висновки із вирішення проблемних ситуацій. Безпосередня емоційна включеність в ситуацію, змагальність і колективізм у пошуку кращих рішень, можливість широкого варіювання ситуацій, опанування нових методів безпосередньо в справі, у процесі ділового спілкування, тренування інтуїції і фантазії, розвиток імпровізаційних можливостей і уміння швидко реагувати на обставини, що змінюються, зробили метод навчальних ігор дуже популярним. Проте через обмеженість часу частіше використовуються окремі ігрові ситуації або фрагменти [7,15].

Зазначимо, що навчальна гра виховує культуру спілкування і формує уміння працювати в колективі і з колективом. Усе це визначає функції навчальної гри як засобу психологічної, соціально-психологічної і педагогічної

дії на особистість школяра. Педагогічно і психологічно продумане використання її на занятті забезпечує розвиток потреби в розумовій діяльності.

Проведення уроків іноземної мови з використанням ігрового матеріалу активізує школярів, сприяє досягненню високої результативності знань та виховує любов до англійської мови.

Виходячи з вищесказаного можна стверджувати що технологія ігрових методів навчання націлена на те, щоб навчити учнів усвідомлювати мотиви свого вчення, своєї поведінки у світі і в житті, формувати цілі і програми власної самостійної діяльності і передбачати її найближчі результати. Гра є ефективним засобом навчання учнів іноземним мовам у загальноосвітній школі.

Література

1. Занько, С.Т. Игра и учение. / С.Т. Занько, Ю.С. Тюников, С.М. Тюникова. - М.: « Логос», 1992
2. Капітанчук Т.В. Рольова гра як резерв підвищення якості та ефективності навчання іноземних мов.// Англійська мова та література. – 2003. № 31. – с. 2-7.
3. Німчук Г.Б. Розважально-пізнавальні ігри на уроках англійської мови.// Англійська мова та література. – 2003. - № 28. – с. 12-15.
4. Пассов Е.И. Урок иностранного языка в средней школе. М., 1989.
5. Рогова Г.В., Верещагина И.Н. Обучение английскому языку на начальном этапе в средней школе. М., 1989.
6. Савченко О.Ю. Використання буквених ігор в навчанні англійської мови. // Іноземні мови. 2001 - № 1. с. 34-40.
7. Скаткин М.Н. Школа и всестороннее развитие детей. М., 1980.

С. Ф. Лук'янчук
кандидат педагогічних наук,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ TBL ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ

Головною метою навчання іноземної мови є формування іншомовної комунікативної компетентності. Як показує практика, в роботі зі студентами немовних спеціальностей педагогічних ЗВО на шляху до реалізації цієї мети викладач зіштовхується з чималою кількістю перешкод. Серед найбільш поширених невпевненість студента у собі і страх зробити помилку, недостатній активний словниковий запас, невміння використовувати сталі словосполучення, важливі для «живого» мовлення, низький рівень мотивації у студентів та ін.

Важливим чинником ефективного формування англійської комунікативної компетентності у студентів є професійна діяльність викладача іноземної мови, його прагнення і вміння заохотити до говоріння шляхом забезпечення студентів великою кількістю завдань та ситуацій комунікативного характеру, створення на занятті комфортної атмосфери для зняття мовних бар'єрів і формування впевненості у своїх можливостях.

Формування іншомовної комунікативної компетентності вимагає використання комунікативного підходу у навчанні ІМ, в основі якого врахування наступних принципів:

1. вивчення мови відбувається у процесі створення ситуацій реальної комунікації (типових ситуацій спілкування);
2. автентична й особистісно-значуща комунікація повинна бути в основі всіх видів діяльності на занятті;

3. вільне, невимушене спілкування є важливою ознакою ефективної комунікації;
4. комунікація включає інтеграцію усіх видів мовленнєвої діяльності;
5. навчання іноземної мови – це творчий процес, у якому неминучі спроби, успіхи та невдачі.

Одним з методів навчання іноземної мови, в основі яких лежить комунікативний підхід, є метод навчання мови на основі комунікативних завдань (TBL task based learning or TBI task based instruction). Це особистісно-орієнтований підхід до навчання, в якому студент займає активну позицію, і суть якого полягає в тому, що найважливішим є виконання завдання, а не вивчення та закріплення нового лексичного чи граматичного матеріалу. Види роботи на занятті включають вирішення практичних завдань, з якими студенти можуть зіштовхуються в реальному житті, а також такі, які потрібні їм для виконання певного проєкту [2].

Аналіз наукових джерел показав, що є кілька способів використання методу TBL у навчанні іноземної мови: повна заміна навчальної програми у відповідності до методу TBL; часткова інтеграція TBL до навчальної програми; використання TBL в якості додаткового виду діяльності на традиційних заняттях. Навчальні програми, складені у відповідності до даного методу, представляють собою комплект комунікативних завдань і не передбачають відбір і організацію мовного матеріалу, який повинен бути засвоєний [1, с. 16].

Особистий досвід роботи свідчить про те, що оптимальним є використання TBL в якості додаткового виду діяльності на традиційних заняттях за умови підбору завдань різних рівнів складності залежно від мовного рівня студентів та врахування їх потреб та інтересів.

Методисти виділяють наступні етапи роботи на занятті з використанням методу TBL: етап постановки завдання (Pre-task), виконання завдання (Task cycle), який складається з роботи над завданням (Task), підготовкою повідомлення про результати роботи (Planning) і звітування про отримані результати (Report) [3]. Далі слідує мовний етап (Language focus), який, на нашу

думку, є особливо важливим, тому що на цьому етапі здійснюється аналіз використаних мовних засобів (Analysis) та їх відпрацювання (Practice).

В процесі виконання поставленого завдання студентам доводиться активно використовувати мову для ефективного обміну ідеями та отримання необхідної інформації. Наприклад, це може бути завдання, пов'язане з необхідністю записатися на прийом до лікаря, зарезервувати номер у готелі, провести інтерв'ю для знаходження відповідей на певні питання чи з метою збору інформації для виготовлення стінгазети, написання оголошення чи есе, виконання роботи над проєктом. При вивченні дисципліни «Іноземна мова фахового спрямування» із студентами 3-4 курсів це можуть бути завдання, пов'язані з виконанням обов'язків учителя під час виробничої педагогічної практики. А саме: зібрати інформацію про учнів класу, до якого вас прикріпили, і написати його психолого-педагогічну характеристику, допомогти учням вирішити конфліктну ситуацію в класі, провести розмову з батьками учня, підготуватися до виступу на засіданні педради і т.д. В процесі виконання завдання студенти працюють в парах чи малих групах. Тобто, іноземна мова стає засобом покращення навичок міжособистісної взаємодії.

Отже, можемо підсумувати, що при використанні методу TBL мова стає справжнім інструментом комунікації, без якого успішне виконання поставленого завдання просто неможливе.

Література

1. Жицька С. А. Підготовка курсантів вищих військових навчальних закладів до професійно-комунікативної діяльності за допомогою метода комунікативних завдань // *Advanced Education* - Випуск 1. – 2014. - С.13-20.
2. Loboda S. *Communication Skills in a Foreign Language: Achieve Fluency by Solving Tasks* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fluentsimple.com/communication-skills-foreign-language/>
3. Willis D., Willis J. *Doing Task-Based Teaching* // Oxford: Oxford University Press. - 2007. - 52 p.

O. Misechko
*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Lviv Institute of Economics and Tourism*

MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF ENGLISH LANGUAGE EDUCATION AT THE TERTIARY LEVEL IN UKRAINE

In the modern globalized world, the access of people to information and ability to communicate is appreciated as a crucial factor for successful personal, academic, and professional development. On the state level, it has already become evident that the economic development of the countries depends very much on the level of awareness of their citizens in foreign languages – and not only the languages of the nearest neighbours, but also the languages of the most influential countries of the world, among them English, German, Spanish, French, Chinese.

The objective picture of the popularity of languages in the modern world testifies to the undisputed (by the number of people who use the language) priority of the English language: for every 1 native speaker in the world there are about 5 non-native speakers of this language. Therefore, there is every reason to believe that promotion of the English language today becomes a condition for realization of European and global integration aspirations of Ukraine, its economic growth and technical innovations, prosperity and mobility of every citizen, improvement of quality of educational services and resources.

Unfortunately, in Ukraine, the understanding of this truth is still insufficient. As the ex-Minister of Education and Science of Ukraine has mentioned, among 32 non-English speaking countries of Europe, Ukraine takes the 28th place by the level of English [1]. Such a low level of English proficiency is confirmed by other sources. According to a regular ranking of countries and regions by English skills in the business sector by the education company EF ("Education First"), Ukraine is fluctuating between the moderate and low level groups. In a 2018 survey of 1.3 million professionals from 88 countries, Ukraine showed a moderate result with an index of 52.86 [3]. While in 2019, Ukraine's EF English Index of Proficiency for Companies among 100 countries is 52.13, which shifts the country to the group with

a low level of proficiency [4]. For comparison, the highest in these years were the indices of Sweden (2018 – 70.72) and Netherlands (2019 – 70.27).

Due to the rapid increase in the recognition of English as a global means of international communication, in the summer of 2019, the Ministry of Education and Science of Ukraine developed a draft of the Conceptual Foundations of the State Policy on the Development of English in Higher Education. This document states and justifies proficiency in English as a key competence in the context of integration and globalization of the economy, as well as a means of joining the European educational, scientific and professional space. Accordingly, measures are needed to intensify the circulation of English as a communicative tool within the country and provide its sustainable presence in the academic, cultural and social environment, as well as to ensure stronger progress in studying the language in schools and universities.

From this perspective, the public policy for the development of English on tertiary educational level in Ukraine focuses on the following spheres: teaching English as a foreign language, in particular English for Special Purposes (ESP); teaching professional subjects in English as components of the academic curriculum (English as Medium of Instruction – EMI-u); provision of a complete academic programme in English for foreign students (English as Medium of Instruction for Foreigners (EMI-f).

It has been recommended for the universities to review and, where appropriate, increase the number of academic hours allocated to ESP courses; to set more effective EMI coordination within institutions; to improve support for university EMI teachers, including English language training; to introduce new forms of collaborative professional development that meet the needs of teachers both of ESP and of EMI; to check students' English skills before attending EMI lectures [2].

The innovative ideas of the Conceptual Foundations are:

- to set B1 English language proficiency (CEFR levels) as a requirement for admission to the Bachelor's programmes. In this connection, every entrant to a higher education institution will be required to pass a “screening” External Independent Testing to establish their language proficiency. In case the result of testing does not reach B1 level, such entrants must have completed a language intensive course before the start of the

academic year (1 September or 1 October) to achieve B1. Detection of the achievement is monitored one year later during the next admission campaign. In case of failure, the student is expelled from the university. It is proposed to create two variants of language intensive courses: for full-time study and for distance learning at the choice of the entrant. Both course types are provided or supported at the expense of the state budget;

- to determine as compulsory B2 level of English language proficiency competency for all undergraduate programmes, and B2 + level with an academic component for all Master's and PhD degree programmes;

- in order to encourage universities and students to maintain the level of English at B 2 level during the undergraduate programme and increase the number of academic hours in the university curriculum, as well as make changes to the content of the language disciplines, to introduce obligatory English language Uniformed Entrance Exam to all Master's Degrees to confirm B2 level (as a short-term perspective), and in the medium term (5-7 years), to replace this exam with a compulsory standardized unified qualifying English exam for all undergraduate students;

- to create and provide freely available online self-study courses for English language learners and students that complement regular language learning at school and university, as well as for different levels of students. These courses will help students seeking a Bachelor's, Master's, or Doctoral programme who need to reach a certain level of English. As far as regular ESP courses go, at least 10% of the total number of academic hours/credits for students must be allocated to them. In order to provide additional hours for English, universities should use 25% of the credits allocated for elective courses and devote them to studying English. Universities should also make sure that English is included in the list of electives offered in the curriculum. ESP classes should be built on competencies-focused, interactive and student-centred approaches that foster students' autonomy, involvement and motivation;

- ESP teachers must provide evidence of C1 level of English or achieve this within a certain period of time. New teachers will be given opportunities to develop pedagogical knowledge and competence specific to ESP. It is recommended that Bachelor's and Master's degree programmes for teachers of English include one or

more courses that focus on the pedagogical knowledge and competencies that underpin effective ESP course design, teaching and assessment.

Special attention is given to teaching of academic (non-linguistic) subjects in English to both Ukrainian and international students who have decided to study in Ukraine. To support EMI-teaching, it is suggested to improve legislation on the provision of education in a foreign language and on the types of permitted EMI-courses, including assessment. It is possible that the current licensing requirements will be revised to stipulate that English language courses are only allowed after the same course is available in Ukrainian for five years. Government funding might be provided so that teachers and students have access to materials (such as textbooks, English language articles) that will support effective EMI. EMI teachers must meet certain criteria before they are allowed to develop and deliver the course in English. English language competence should not be considered sufficient to ensure an effective EMI, and teachers should also be required to provide evidence of pedagogical competence. This can be in the form of a certificate obtained through an EMI training course or other form of proof recognized by the university. Experience or title should not exclude the need to fulfil these linguistic and pedagogical prerequisites.

To conclude, there is all evidence to say that Ukraine is facing serious changes in the English language education at the higher education level.

Literature

1. Гриневич розповіла про нову Концепцію розвитку англійської мови у вищі. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2739887-grinevic-rozpovila-pro-novu-koncepciu-rozvitku-anglijskoi-movi-u-visah.html>

2. Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти. Проект. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/2019-06-24-proekt-konts-angl-movi-1.docx>

3. 2018 EF English Proficiency Index
<https://www.ef.com/~/media/centralescom/epi/downloads/full-reports/v8/ef-epi-2018-english.pdf>

4. 2019 EF English Proficiency Index.
<https://www.ef.com/~/media/centralescom/epi/downloads/full-reports/v9/ef-epi-2019-english.pdf>

СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Серед сучасних вимог до випускника педагогічного вищого навчального закладу лінгвістичних спеціальностей виділяють не лише високий рівень лінгвістичних знань та мовленнєвих умінь, методики викладання іноземних мов, а й компетентність в галузі країнознавства та культури країни, мова якої вивчається. Таким чином, можна стверджувати, що соціокультурна компетенція відіграє важливу роль у визначенні професійної компетенції вчителя іноземних мов.

Термін соціокультурна компетенція став одним з найчастотніших в професійно-методичній літературі, однак його розуміння відрізняється у різних дослідників. Все ж більшість авторів погоджуються, що соціокультурна компетенція являє собою знання культурних особливостей носіїв мови, яку вивчають, їх звичок, традицій, норм поведінки, вербального та невербального етикету, а також вміння розуміти та адекватно використовувати їх в процесі спілкування, залишаючись при цьому носієм власної національної культури [3, с. 29].

Словник методичних термінів і понять дає наступне визначення: соціокультурна компетенція – це сукупність знань про країну, мова якої вивчається, національно-культурних особливостей соціальної та мовленнєвої поведінки носіїв мови та здатність користуватися такими знаннями в процесі спілкування, слідуючи звичаям, правилам поведінки, нормам етикету, соціальним умовам, стереотипам поведінки носіїв мови [1, с. 286].

За визначенням В.В.Сафонової, соціокультурна компетенція складається з трьох аспектів: лінгвокраїнознавства (знання лексичних одиниць з їх національною семантикою та вміння застосовувати їх у ситуаціях

міжкультурного спілкування); соціально-психологічних знань (володіння соціокультурно-зумовленими сценаріями, національно-специфічними моделями поведінки з використанням комунікативної техніки, прийнятої в даній культурі); культурологічних знань (знань соціокультурного, історикокультурного, етнокультурного фону та вміння їх використовувати для взаєморозуміння з носіями даної культури) [2, с. 48].

Окрім вищезначеного, у тих, хто вивчає мову повинно бути сформовано вміння представляти рідну країну та її культуру на іноземній мові, вміння знаходити схожості та відмінності в традиціях своєї країни та країн, мова якої вивчається [2, с. 285].

До складу соціокультурної компетенції входять наступні складові: а) сукупність знань про іншокультурні реалії та відображення їх безеквівалентною та фоновною лексикою, а також володіння способами передачі реалій рідної мови на іноземній мові; б) здатність використовувати різноманітні комунікативні стратегії для подолання зривів в комунікації; в) здатність будувати цілісні та логічні висловлювання в залежності від ситуації спілкування та комунікативних цілей; г) готовність вступати у взаємодію з представниками іншої лінгвокультурної спільноти.

Таким чином, соціокультурна компетенція входить до складу іншомовної комунікативної компетенції і виступає багатокomпонентним утворенням, в структурі якого виділяються соціолінгвістична компетенція, соціальна компетенція, стратегічна компетенція та компетенція дискурсу.

Література

1. Азимов, Э.Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) [Текст] / Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин. М. : ИКАР, 2010. 448 с.
2. Кошеляева Е.Д. Поликультурный подход к преподаванию родной культуры на занятиях по иностранному языку // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. 2009. № 9. С.284-288

3. Сафонова В.В. Проблемы социокультурного образования в языковой педагогике // Культуроведческие аспекты языкового образования: сб. науч. трудов /Под ред. В.В. Сафоновой. М.: Еврошкола, 1998. С.27-35.
4. Сафонова В.В. Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности : Дисс. ... д-ра пед.наук. М., 1992. 528 с.

О. А. Пономарьова

кандидат філологічних наук

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Професія перекладача нерозривно пов'язана з розвитком технологій, адже з появою нових винаходів з'являється й безліч термінів на їх позначення. Технічний переклад відрізняється від будь-якого іншого виду перекладу наявністю насамперед термінології, хоча термінологічні позначення складають лише 5–10 відсотків тексту [2, с. 151].

Мова, окрім свого безпосереднього призначення – слугувати засобом комунікації і вираження думок, є знаряддям постійного активного пізнання світу людиною і перетворення досвіду в знання. В основі цього процесу – номінація діяльності людей, яка являє собою цілісну, системно-змістову інтерпретацію, створення особливого інформаційно-мовного бачення світу. Специфіка термінологічної номінації полягає у створенні найменувань особливого роду – термінів, які є одними з найважливіших елементів орієнтації людини в оточуючій дійсності.

Кожен перекладач повинен бути не лише фахівцем-філологом, а й спеціалістом тієї галузі науки, техніки чи народного господарства, у якій він

постійно працює. Для перекладача надзвичайно важливо вміти правильно перекладати термінологію, адже термінологічна лексика дозволяє чітко й економно викласти зміст певного предмета і забезпечує правильне розуміння сутності проблеми чи явища. У науково-технічній літературі терміни мають головне семантичне навантаження у порівнянні з іншими загальнолітературними словами. Тому до термінів висувається вимога – бути однозначними. Дотриматися точного перекладу термінів в різних мовах складно, часто це під силу тільки фахівцям вузьких спеціальностей. Отже, перекладачу слід завжди консультуватися зі спеціалістами тієї галузі науки або техніки, якої стосується певний текст мови оригіналу та його переклад.

Перекладач науково-технічної літератури повинен оволодіти вміннями, необхідними для таких видів роботи: 1) аналітико-синтетична переробка твору мовою оригіналу (складання анотації, реферативний переклад (поширений та скорочений), переклад заголовків статей); 2) усний переклад: переклад науково-технічної літератури («з листа» без занотування або із занотуванням), послідовний переклад (на переговорах та у складі комісій, на конференціях та виставках), синхронний переклад усного мовлення («з листа», читання тексту, перекладеного задалегідь, переклад на слух); 3) письмовий переклад: усного мовлення (магнітофонного запису, під диктовку), науково-технічної літератури (повний, скорочений, вибіркового, чорнового, робочий, видавничий) [1, с. 45].

Крім того, перекладач повинен вільно орієнтуватися в особливостях національно-культурної поведінки представників різних країн сучасного світу, знати закони, традиційні свята і обряди, вбрання, етикетні норми, значення загальноприйнятих і загальноживаних жестів, міміки тощо.

Отже, базова підготовка перекладача передбачає вивчення філологічних, перекладацьких, лінгвокраїнознавчих та інших профільних і суміжних курсів, які складають інфраструктуру перекладу. Працюючи над перекладом, необхідно досконало і старанно виконувати лінгвістичний аналіз тексту, звертаючись до словників, перекладознавчий аналіз оригіналу, ретельно вичитувати одержаний твір, щоб не залишати в тексті мовою перекладу незрозумілих уривків чи фраз.

Література

1. Терехова С. І. Вступ до перекладознавства. (Сучасні проблеми і теорії. Діяльність перекладача. Основи техніки перекладу). Навч. Посібник. (Вид. 2-ге, доповнене і перероблене) / С. І. Терехова. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2002. – 163 с.
2. Newmark P. A textbook of translation / Peter Newmark. – New York, London: Prentice Hall, 1988. – 292 p.

Є. С. Процько

кандидат педагогічних наук

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Сьогодні молодь здатна користуватися соціальними серверами за допомогою будь-якого пристрою (смартфону, персонального комп'ютера, нетбука, планшета), що спрощує та удосконалює процес онлайн спілкування, що підштовхує вчителя переглянути свої методи та засоби навчання. Соціальні мережі надають можливість вільного, дешевого, спрощеного та безпосереднього контакту із навчальною аудиторією; допомагають вступати в дискусії, досліджувати нові теми, набувати та закріплювати нові знання та навички, оцінювати свою роботу та роботу своїх колег, критично мислити.

Для того, щоб чітко визначити особливості використання соціальних серверів в освітньому процесі необхідно звернутися до поняття «медіа освіта», невід'ємною складовою яких у тому числі є соціальна мережа.

Медіа освіта як окрема галузь науки з'явилася відносно недавно, будучи розробленою ЮНЕСКО та провідними вченими і публіцистами [2]. У 1973 р.

було вперше зроблено спробу з'ясувати зміст, форми і методи «навчання засобами масової комунікації» для впровадження новітніх методів у закладах вищої освіти та середніх закладах освіти, запропонованими Міжнародною радою з питань кіно і телебачення. Тоді ж було вперше використано термін «медіа-освіта».

Соціальні мережі є невід'ємною, якщо не головною, складовою медіа освіти, оскільки сьогодні неможливо знайти людину, яка б не використовувала мережеві соціальні сервери. На початку появи соціальних мереж, їх використовували лише для спілкування та розваг, але зараз ситуація кардинально змінюється. Все частіше і частіше вони стають повноцінним інструментом активізації для різних сфер діяльності людини: бізнесу, освіти, розвитку особистих якостей. Причина цього полягає в наявності цільової аудиторії, зацікавленою в досягненні вузької конкретної мети (бізнесу, навчання, розваг тощо) та можливістю безпосередньо спілкуватися із реальними людьми. Саме тому виникнення, розвиток та функціонування соціальних мереж стає сучасним напрямком наукових досліджень.

Наявність різних видів соціальних мереж – публічних (з відкритим доступом) або закритих (лише для співробітників окремої організації або студентів окремого навчального закладу, факультету, групи) – сприяє покращення освітньої функції, студенти можуть не лише обмінюватися інформацією, а виконувати завдання викладача із конкретного предмету, англійської мови зокрема [3].

Особливістю використання соціальних мереж в освітньому процесі є соціабельність – почуття невимушеності під час комунікативної діяльності, в основі якої знаходиться почуття довіри, можливість задати питання анонімно.

Однією з найпоширеніших та найбільш відвідуваних соціальних мереж світу з щомісячними 1,8 мільярдів активними користувачами визнано Facebook, яку вважають ще й найбільш популярним інструментом навчання за кордоном. Сьогодні зареєстровано велику кількість аккаунтів університетів не лише Європи, а й світу, де викладачі та студенти разом створюють освітній

контент для навчання, самостійної роботи, пізнавальної та творчої діяльності, розваг. Не минули увагою соціальну мережу Facebook й українські вчені. Зокрема, розглядається цей сайт як допоміжний інструмент для зміцнення інтересів та пізнавальної діяльності академічної спільноти [1].

Таким чином, різні соціальні мережі можуть також виступити яскравою платформою для вивчення англійської мови, оскільки сприяє вдосконаленню навичок читання та письма студентів іноземною мовою, сприяє звуженню соціокультурних прогалів. Студенти, які використовували медіа-засоби при вивченні англійської мови, здатні швидше аналізувати інформацію та мають кращі навички спілкування.

Література

1. Архипова Т. Социальные сети как средство организации учебного процесса. *Сборник научных трудов «Информационные технологии в образовании»*. Львов, 2015. № 22. – С. 7-18.
2. Дущенко, О. Перспективи використання соціальних мереж в освіті. Київ, 2015. URL: http://internet-technologyeducation.blogspot.com/2016/05/blog-post_5.html
3. Лещенко, А. Социальные сети как механизм конструирования коммуникации в современном обществе. Пятигорск (Россия), 2011. URL : <http://www.dissercat.com/content/sotsialnye-seti-kak-mekhanizm-konstruirovaniya-kommunikatsii-v-sovremennom-obshchestve>

І.Б. Савельчук
магістрант,
Житомирський державний університет
ім. Івана Франка
Андрійчук Н.М.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Житомирський державний університет
ім. Івана Франка
Зорницька І.В.
кандидат філологічних наук,
Житомирський державний університет
ім. Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ОНІМІВ «ШЛЯХУ КОРОЛІВ»

Б. САНДЕРСОНА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Текст фентезі відображає нереальний, неіснуючий світ. Більша частина предметів, понять і явищ, які присутні у тексті фентезі, будуть співпадати з реаліями земної дійсності. Але поряд із ними, у тій чи іншій мірі, будуть присутні лексеми на позначення предметів, явищ і понять, які в реальності не існують, а розповсюджуються лише на фантастичну художню картину світу, яка обмежується фентезійним твором, або навіть циклом творів. У вигаданому всесвіті, описаному в романах-фентезі, такі поняття та явища будуть функціонувати як реалії цього конкретного всесвіту. Вони є невід'ємним елементом фантастичної художньої картини світу і отримали назву квазиреалій. [1] Квазиреалії такого світу, безсумнівно, формуватимуть певний його образ в свідомості реципієнта (слухача або читача) твору. Адекватність перекладу квазиреалій фантастичної художньої картини світу особливо важлива, оскільки квазиреалії (як оніми так і апелятиви) є одним із ключових засобів передачі інтенції автора. Під час перекладу твір спочатку проходить через лінгвокреативну особистість перекладача, а вже потім потрапляє до кінцевого реципієнта. Таким чином, первинним інтерпретатором тексту фантастичного твору іноземною мовою є перекладач. Відповідно, особливо важливо правильно відтворити квазиреалії мовою перекладу, не порушуючи закони конкретного фентезійного світу і не зазнаючи семантичних втрат.

Для квазиреалій характерні і доцільні свої прийоми передачі українською мовою. Р.П. Зорівчак, зокрема, наголошує, що у випадку реалій доречно говорити не про переклад у буквальному розумінні, а лише про віднайдення семантико-стилістичного відповідника або про трансляційне перейменування реалії. [2] Залежно від способу передачі форми і змісту, а також збереження або стирання національного та історичного колориту можна виділити основні прийоми передачі квазиреалій: транскрипцію, гіперонімічне перейменування, дескриптивну перифразу, комбіновану реномінацію, калькування, міжмовну транспозицію на конотативному рівні, методуподібнення, контекстуальне розтлумачення. [3]

Світ, змальований у «Хроніках Бурасвітла», зокрема у першому романі циклу «Шлях Королів», є світом магічним, але через певні катаклізми населення втратило пам'ять і доступ до магічних сил і прогресує у техногенному напрямку, використовуючи специфічні природні ресурси. Сам світ складається з трьох одночасно існуючих реальностей – реальність фізична, реальність ідей, реальність духу. Світ населяють дві розумні антропоморфні раси – люди і паршенді, а також божества і спрени. Людиноподібне населення поділено на народи за географічним принципом, у кожного із народів наявна власна мова, культура, міфологія, вірування і фенотипні особливості. Флора, фауна, люди і паршенді населяють фізичний світ. Спрени в основному живуть у світі ідей і лише частково маніфестуються у фізичній реальності, Світ духу належить божествам. Такий поділ ареалів існування не виключає можливості істот подорожувати і переміщуватися між трьома реальностями світу. Населення Рошару (фізичної реальності) також вірять у існування місця, яке аналогічне християнському пеклу – там де змушені будуть мучитися ті, хто не слідував заповітам своїх релігій і винен у злочинах при житті. Це місце - Damnation (Геєна). Денотативне значення лексеми «damnation» - прокляття, вічні муки. Для того, щоб уникнути прямої паралелі з християнським уявленням про покарання за гріхи, у перекладі вжито онім «Геєна» - також символ пекельних мук у загробному житті, спільний для іудаїзму, ісламу і християнства. Хоча, з

іншого боку, прив'язка до реально існуючого топоніму на Землі – Долини Енома – може спричинити небажані паралелі у читача. "Damnation" використовується як складова частина обценної лексики: "*Storming Damnation*", "*There's no way in Damnation*" or "*Damnation's own fool!*".

У відтворенні переважної більшості топонімів було застосовано два прийоми - прийом транскрибування та транслітерації для немотивованих топонімів і прийом калькування для мотивованих.

Фізичний світ носить назву Рошар (Roshar). Це назва і планети, де відбуваються події «Шляху Королів» і суперконтиненту, на якому розташовано переважну більшість населення. Топонім Roshar не є мотивованим, тому українською мовою передається за допомогою транскрибування.

Планета Рошар має три супутники, три місяці зі своїми власними іменами – Салас (Salas), Номон (Nomon) і Мішім (Mishim). При цьому у частини населення Рошару побутує переконання про те, що Салас і Мішім – жіночого роду, а Номон – чоловічого, у той час, як у Шиноварі всі три світила називають «Трьома Сестрами».

У період, в який описуються головні події роману, у фізичному світі нараховується 26 країн та регіонів, лише де-які з них зустрічаються у першій частині «Хронік Буресвітла»: Thaylenah (Тайлена), Frostlands (Північні Землі), Alethkar (Алеткар), Herdaz (Гердаз), Jah Keved (Джа Кевед), Marat (Марат), Tukar (Тукар), Emul (Емул), Azir (Азір), Marabethia (Марабетія), Babatharnam (Бабатарнам), Tashikk (Ташикк), Aimia (Аіміа), Shinovar (Шиновар), Iri (Ірі), Rira (Ріра) Purelake (Чистозеро). Основний принцип передачі топонімів – транслітерація. Виключення становить Frostlands - Північні Землі, та Purelake - Чистозеро де було використано калькування. Цікавою, з точки зору перекладу, передача топоніму Aimia (Аіміа) та Iri (Ірі). Якщо звернутися до історії досліджуваного світу, задовго до сучасних подій серед населення жили Променисті Лицарі, які захищали від Спустошення. У той час одною із ознак божественності вважалася симетрія, тому топоніми і антропоніми, які фактично були паліндромами, означали часточку божественності у назві. Симетрія, до

речі, присутня не лише в ономастиці «Хронік Буресвітла». Можливо, вона є передумовою існування магії у цьому світі. Але чіткої відповіді, поки що, автор не надає. Радіальна симетрія присутня у зображенні гліф (особливого чоловічого письма в Алеткарі) і у плануванні та розташуванні міст. При цьому, симетрія онімів не обов'язково повинна бути повною, достатньо і часткової симетрії для надання імені «божественності». Також, згідно до пояснення героїні роману Шаллан, літера «h» може замінювати будь яку іншу літеру. З огляду на це, симетричними стають такі імена, як, наприклад, Nohadon.

Якщо подивитися на топоніми так званого Срібного Королівства, бачимо наступне: Iri (Ірі), Shin Kak Nish (Шин как Ниш), Sela Tales (Села Талес), Aimia (Аіміа), Makabakam (Макабакам), Valhav (Валав), Rishir (Ришир), Alethela (Алетела), Natanatan (Натанатан), Thalath (Таланат). Така симетрія повинна зберегтися при передачі топонімів, які беруть початок у древніх епохах. Назви уже згаданих нами місяців Рошару також побудовані за принципом симетрії. Отже, транслітерація у поєднанні з транскрипцією краще впорається з поставленою задачею - передати топоніми з урахуванням внутрішньої симетрії.

Назви країн у свою чергу дають назви ентосів: Thaylen (Тайленійці), Alethi (Алеті), Herdazian (Гердазійці), Veden (Веденці), Unkalaki (Ункалакі), Bav (Бавійці), Siln (Сілнійці), Marati (Маратці), Tukari (Тукарійці), Emuli (Емул), Makabaki (Макабакі), Marabethian (Марабетці), Babath (Бабатійці), Tashikki (Ташикі), Shin (Шин). Як ілюструють наведені приклади, основний прийом, використаний у передачі назв народностей – морфограматична модифікація транскрибування. Морфограматична модифікація використовується з метою вписання отриманого за допомогою формальних методів онімного відповідника в морфологічну систему української мови.

Імена людей варіюються в залежності від країни походження, відповідно, є кілька основних принципів, за якими вони будуються. У Воринському суспільстві відбувається поділ населення на 2 касти – світлоокі і темноокі (за кольором очей). У світлооких імена довші (2-3 склади), у темнооких зазвичай короткі (1-2 склади). Особливою рисою є симетрія імені (про що уже йшлося

вище). Алеткар є об'єднанням 10 королівств, кожне з королівств має назву, яка збігається з іменем родини, що править: [Aladar](#) (Аладар), [Bethab](#) (Бетаб), [Hatham](#) (Гатам), [Kholin](#) (Голін), [Roion](#) (Ройон), [Ruthar](#) (Рутар), [Sadeas](#) (Садес), [Sebarial](#) (Себаріал), [Thanadal](#) (Танадал), [Vamah](#) (Вамах). Прізвища немотивовані, тому їх передано за допомогою транслітерації. Більшість імен також передано за допомогою цього принципу: Адолін, Ренарін, Далінар, Гавілар, Навані. Особливої уваги заслуговує ім'я Ialai (Іалаі), оскільки у перекладі потрібно зберегти симетрію. До симетричних імен також належать імена знаті-світлооких Rillir (Ріллір) та Laral (Ларал). Також особливо уважним потрібно бути при перекладі імені одного з головних героїв – Каладіна. Довгий час він надає перевагу скороченому варіанту свого імені – Kal; у перекладі, щоб уникнути непотрібних аналогій, потрібно перекладати за допомогою транскрибування, а не транслітерації – Кел.

Народ Унакалакi має власну мову і звичаї, а також літочислення, відмінні від більшості регіонів Рошару. Імена унакалакi дуже довгі, тому для спрощення комунікації з представниками інших народів вони користуються скороченими прізвишками. На приклад, Numuhukumakiaki'aialunamor (Нумугукумакіакі'аіалунамор) – ім'я одного з персонажів, але він надає перевагу прізвиську Rock (Скеля). Персонаж пояснює значення свого імені наступним чином: *«Це опис особливого на вигляд уламка скелі, знайденого моїм батьком за день до мого народження»*. Повне ім'я Скелі передано за допомогою транслітерації, прізвисько – калькуванням.

Шинійці мають аналог імені по батькові: Szeth-son-Neturo, Neturo-son-Vallano, Szeth-son-son-Vallano. Сет-син-Нетуро, Нетуро-син-Валано, Сет-син-сина-Валано. У випадку з жіночими іменами інтерфікс -син- замінено на - дочка- Ali-daughter-Hasweth (Алі-дочка-Гасвет).

Характерною особливістю тайленійської мови і імен зокрема є мала частотність використання голосних і нагромадження приголосних. Шляхом збереження цієї особливості і адекватної передачі Тайленійських імен буде

транслітерація: [Artmyrn](#) – Артмирн, [Tvlakv](#) – Твлакв, [Vstim](#) – Встім, [Rysn](#) – Рисн, [Mrall](#) – Мралл, [Mraize](#) - Мраіз

Отже, можна зробити висновок про те, що власні імена, що входять в структуру художнього твору, безпосередньо пов'язані з його змістом. Вивчення їх в літературній ономастиці впливає в першу чергу з потреби більш глибокого розуміння художнього твору. Функціонування власних назв в тексті має свою специфіку. Імена і назви є невід'ємним елементом форми художнього твору, одним із засобів, що створюють художній образ. оніми можуть нести у собі смислове навантаження, мати звуковий образ, володіти асоціативним фоном. Власні імена повинні відповідати всьому духу, ідеї, цілям твору, повинні передавати характерний колорит, а іноді і якийсь спеціальний сенс, особливе значення, в якому виражена авторська ідея. Чималий інвентар онімних засобів, згрупованих за особливостями денотативного значення у різноманітні категорії, доповнює топонімікон і антропонімікон досліджуваних романів жанру фентезі, формуючи у свідомості читача об'ємну панораму авторського вторинного світу, його історії, культури, мистецтва.

Література:

1. Божко Е.М. Квазиреалии мира фэнтези, их классификация и роль в воздействии текста перевода на получателя. / Е.М. Божко // Научно-технические ведомости Санкт-Петербургского государственного политехнического университета. Гуманитарные и общественные науки. – 2011. – №3. – С. 188-191
2. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад / Р.П. Зорівчак. – Львів, 1989.
3. Чернікова Л.Ф., Зубкова Л.В. Мовні реалії та проблеми їх перекладу / Л.Ф. Чернікова, Л.В. Зубкова // Культура народів Причорномор'я. — 2011. — №216. — С. 172-178.
4. Sanderson Brandon The Way of Kings: The Stormlight Archive Book One / B. Sanderson – Great Britain: Gollanez, 2015. – 1122 p.
5. Сандерсон Б. Шлях королів. Хроніки Буресвітла / Б. Сандерсон – Харків: КСД, 2019. – 1088 с.

Г.В. Швець

*старший викладач, кафедра іноземних мов
Львівський інститут економіки у туризму*

Н.Ю. Поліщук

*кандидат філологічних наук
доцент кафедри світової літератури
Львівський національний університет ім. І. Франка*

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ У ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ- НЕФІЛОЛОГА Й РОЗВИТКУ ЙОГО ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Підготовка фахівця у профільному ЗВО – це процес, що поєднує в собі спеціально-професійну, дослідницьку та гуманітарну підготовку. Гуманітарні дисципліни допомагають майбутнім фахівцям в інтелектуальному розвитку та збагаченні особистості [1, с. 269]. Процес модернізації системи вищої освіти в Україні зумовлює актуалізацію підвищення якості освіти. Зокрема, майбутні спеціалісти повинні бути здатні до виконання професійної діяльності в умовах іншомовного середовища. Тож, іншомовна підготовка спеціалістів-нефілологів є однією із важливих складових сучасної вищої школи.

Набуття іншомовної компетентності є головною метою навчання іноземній мові у ЗВО. Оволодіння іноземною мовою сприяє розвитку у студентів здатності використовувати її не лише в особистій сфері, а й у професійній діяльності. Мова є засобом міжособистісної взаємодії у полікультурному просторі. Відповідний рівень знань мови, вміння та навички використовувати її у різноманітних ситуаціях життєдіяльності є основною складовою процесу навчання іноземної мови у сучасному закладі вищої освіти. Місія університету полягає у розширенні області знань. Однак варто наголосити на тому, що «університети роблять набагато більше, ніж тільки проводять дослідження. Вони виховують молодь» [5, 112]. Поняття іншомовної

комунікативної компетентності досліджувалось зарубіжними й вітчизняними вченими, зокрема: Л. Біркун, Г. Китайгородська, С. Мельник, Д. Хаймс, Д. Шейлз.

«Туризм». «Іноземні мови». «Література». Який зв'язок між цими, на перший погляд, різними поняттями? Роль літератури у викладанні мов по-різному інтерпретувалася протягом останніх 100 років. Тим не менш, за останні роки відбулось відродження інтересу до літератури як одного з ресурсів для вивчення мови [3, 6]. Відомо, що у ЗВО студенти нефілологічних спеціальностей не вивчають літературу, зосереджуючись на більш фахових дисциплінах. Однак, на нашу думку, студенти-нефілологи повинні володіти не лише елементарними знаннями про культуру власної країни, а й культуру та традиції тих країн, мову яких вони вивчають. Вважаємо, що працівники сфери послуг зобов'язані знати про певні культурні явища, події, відомих особистостей тих країн, мову яких вони вивчають, ба більше – тих країн, які потенційно приваблюватимуть туристів. Отож, розширення культурологічних знань студентів є одним з основних завдань предмету «Іноземна мова за професійним спрямуванням» [2, 345]. Це передбачає залучення їх до культурних цінностей, знайомство зі світовим мистецтвом, зокрема творами художньої літератури. Літературні твори пропонують багате джерело мовного введення і можуть допомогти студентам удосконалити навички говоріння, аудіювання (використання аудіокниг), читання і письма. Додатково, в цікавий спосіб ілюструються граматичні структури та подається нова лексика. Література може допомогти студентам розвивати розуміння інших культур і толерантність [2, 346].

Можливість використання літератури як одного джерела «серед багатьох різних видів текстів для промоції цікавих мовних дій» [4, 14] надає кабінет Інтернет-забезпечення інтенсивного вивчення іноземних мов Львівського інституту економіки і туризму. Електронна база кабінету регулярно поповнюється актуальними творами художньої літератури, які містять в достатль лексичного та культурологічного матеріалу, необхідного для студентів сфери

обслуговування і туризму [2, 346]. Наведемо приклади літературних творів англійською мовою у кабінеті Інтернет-забезпечення ЛІЕТ, у яких присутній лексичний матеріал за напрямками підготовки: George Orwell «Down and Out in Paris and London», Іра Іф, Eugene Petrov «Little Golden America» (туризм, готельно-ресторанна справа), Elizabeth Kostova «Historian» (туризм); Dick Francis «Dead Heat», Joanne Harris «Blackberry Wine», «Chocolat», «Five Quarters of the Orange» (технологія харчування).

Отож, впровадження гуманітарної складової у непрофільних ЗВО через використання автентичних творів художньої літератури при навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням урізноманітнює аудиторні заняття, робить їх цікавими, емоційними, полегшує сприйняття навчального матеріалу та формує у студентів позитивне ставлення до іноземної мови загалом.

Література

1. Лузік Е. Гуманітарна освіта в процесі підготовки спеціалістів профільних ВНЗ України проблеми та перспективи / Е. Лузік //Філософія освіти. – 2006. – № 2 (4). – С. 266-276.
2. Швець Г.В. Використання творів художньої літератури при викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням студентам нефілологічних спеціальностей. // Вісник Львівського інституту економіки і туризму : зб. наук. ст. / М-во освіти і науки України. Львів. інст-т економіки і туризму ; [редкол. : І.О. Бочан та ін.]. – Львів : ЛІЕТ, 2014. – № 9. – 364 с : іл., табл. – С. 343-349.
3. Duff, Alan & Maley, Alan. Literature (Resource Books for Teachers) (2nd Edition). – Oxford University Press, 2007. – 168 p.
4. Lazar, Gillian. Literature and language Teaching: a Guide for Teachers and Trainers. – Cambridge : Cambridge University Press, 1993. – 282 p.
5. Schwartz, Daniel R. In Defense of Reading: Teaching Literature in the Twenty-First Century. – Wiley-Blackwell, 2008. – 216 p.

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ
ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
В ГОВОРІННІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ
СПРАВИ**

Завданням професійної діяльності стає не тільки формування професійних знань, умінь і навичок, але й орієнтація на підвищення своєї професійної компетентності. Ефективність професійної діяльності визначається насамперед професіоналізмом кадрів, які повинні мати гнучкі професійні знання, почуття відповідальності за якість наданих послуг, великий творчий потенціал. Врешті це сприяє підготовці молоді, яка ґрунтує свою діяльність на основі демократичних цінностей, схильна до навчання впродовж життя, здатна бути конкурентоздатною на європейському і світовому освітніх просторах та на ринку праці.

Іншомовне навчання майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи передбачає розроблення методики формування іншомовної комунікативної компетентності, в складі якої вирізняється професійно орієнтована лексична компетентність.

На основі досліджень В. Черниш, Н. Жовтюк, А. Котловського, О. Баб'юк під професійно орієнтованою лексичною компетентністю в говорінні розуміємо здатність та готовність згаданих фахівців до коректного лексичного оформлення своїх усних висловлювань у монологічному і діалогічному мовленні, успішної організації своєї усномовленнєвої іншомовної діяльності з метою реалізації комунікативних та професійних завдань, виходячи з професійних мотивів, якостей і вмінь у типових і нестандартних ситуаціях під час реалізації професійних завдань [1, с.42; 3, с. 153].

При створенні методики формування англomовної професійно орієнтованої лексичної компетентності в говорінні майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи доцільно враховувати певні положення: урахування особливостей

професійної комунікативної діяльності фахівців сфери готельно-ресторанної справи, номенклатури типових комунікативних ситуацій, ролей, намірів, аналіз особливостей іншомовного професійно орієнтованого монологу та діалогу, використання різних організаційних форм (ділових ігор, симуляцій), використання різних форм подачі англomовного навчального матеріалу (аудіовізуальний, друкований), розробки номенклатури діалогічного та монологічного мовлення, які можуть стати основою розробки типів та видів вправ, спрямованих на формування зазначених вмінь.

Професійно-орієнтований дискурс майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи належить до інституційного ділового туристичного дискурсу, оскільки по перше, здебільшого у спілкуванні принаймні одна із сторін є представником певного соціального чи економічного інституту, який реалізує свою діяльність в сфері туризму; по-друге, учасники спілкування мають офіційні стосунки один з одним, виконуючи свої професійні обов'язки, статусність, етикетність, тональність, а також емоційність, психологічний вплив (при спілкуванні з клієнтами) [2, с. 203].

В результаті аналізу досліджень проблеми формування лексичної компетентності Н. Гальської, Н. Гез, С. Ніколаєвої, Ю. Семенчука, у процесі оволодіння англomовної лексичної компетентності виділяємо три основних етапи формування лексичних знань, навичок та усвідомленості: ознайомлення, автоматизації й застосування. Прикладом можуть бути вправи:

Підгрупа 1.1. Вправи на ознайомлення з ЛО (у т.ч. термінами).

Вправа. Практична мета – ознайомити студентів із ключовими термінами підтеми «Giving Information». Тип вправи - рецептивно-репродуктивна, некомунікативна. Засоби навчання – автентичні відеоматеріали. Інструкція: Watch the video and choose the hotel terms which you heard: *reservation, confirmation, shuttle bus, arrival, validation, area, charge, fees, arrange, suggest, greeting, reception*. Watch the video again and list the hotel terms which were mentioned in in.

Підгрупа 1.2. Вправи на використання ЛО (у т.ч. термінів) в діалогічних та монологічних єдностях.

Вправа. Практична мета – розвивати навички вживання термінів готельно-ресторанної справи в діалогічних єдностях. Тип вправи - рецептивно-репродуктивна, індивідуальна, парна. Засоби навчання – навчально-методичні матеріали. Інструкція: Underline the correct alternative.

Guest: I'd like to book/to order/to withdraw accommodation for a group of six.

Receptionist: What type/sort/class of rooms would you like?

Інструкція: Underline the correct alternative.

The *price/cost/value* for a room at hotel depends on what services and *utilities/amenities/benefits* it has to offer. The room with a fine *sight/look/view* from the windows (sea, mountains, downtown area) costs more. If the room is *fitted/furnished/equipped* with antique furniture or period pieces, the price will be higher than if furnishings are standard.

Процес формування англомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності в говорінні майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи має послідовний та поетапний характер.

Розробка вправ відповідно до виділених етапів формування цільової компетентності забезпечує ефективне формування англомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності в говорінні майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи.

Література

1. Котловський, А.М. (2017) *Формування англомовної лексико-граматичної компетентності в говорінні майбутніх економістів у процесі самостійної роботи.* (дис. ... на здобуття наукового ступеня к.пед.н.: 13.00.02). Тернопіль.
2. Тарнаева, Л.П. (2013) Туристический дискурс: лингвопрагматические характеристики. Вестник СПбГУ, 3, 229 – 235.
3. Черниш, В.В. (2015) *Теоретико-методичні засади формування у майбутніх учителів професійно-орієнтованої англомовної компетенції в говорінні* (дис. ... докт.пед. наук: 13.00.02.). Київ.

A.V. Solodchuk
candidate of pedagogical sciences,
associate professor
Pavlo Tychyna Uman
State Pedagogical University

ON THE ISSUE OF STREAMLINING IN EDUCATION

Education means a lot in everyone's life. It facilitates our learning, knowledge and skill. It completely changes our mind and personality and helps us to attain the positive attitudes. We must give importance to the education than other targets in life as it is the only source of real happiness in our life. Better education is very necessary for all to go ahead in the life and get success. It develops confidence and helps building personality of an individual.

Moreover, education plays a paramount role in the modern technological world. There are many ways to enhance the education level. The whole criteria of education have been changed now. We can study through the distance learning programmes. Education is not so costly, anyone one with less money may study continuously. We can get admission in the big and popular universities with fewer fees through the distance learning. Other small training institutes are providing education to enhance the skill level in particular field.

Recently, scientists have been exploring innovations in education like employing a hands-on, minds-on approach to teaching and learning - that can accelerate progress and deliver the breadth of skills all young people need to be successful today and in the future. But one challenge can spoil the success of those innovations - paper.

In particular, this problem takes the form of paper-based systems of recording and the inherent administrative inefficiencies they represent. Inefficient methods for collecting and reporting data and for communicating within and to communities outside schools waste precious human and financial resources that could be better used to accomplish improvements in learning. Replacing archaic paper-

based systems with more efficient ones, while less disruptive than other innovations, will help streamline schools so they can achieve the transformation we aspire to in our education systems.

Consider, for example, a school located in a rural, remote area. The systematic recording and reporting of student attendance, teacher absences, examination scores, inventories, and so forth is essential for monitoring and evaluation. But documentation of this nature is often done with photocopied paper forms. An education officer must collect the forms and personally transport them to the ministry of education. The stack of reports is then entered into a database by an administrator so that the information can later be interpreted. Even in the best of circumstances, these administrative processes present a huge gap between the time of reporting, analysis, and action. In such systems, education stakeholders are unable to understand and respond to local needs in real time. [1]

For instance, paper makes real-time data collection and dissemination nearly impossible, but innovations on the ground are using mobile phones to overcome this challenge.

The chain of low-fee private schools with a “school-in-a-box” model, has introduced pioneering approaches to improving administrative efficiency and effectiveness. That private school models, has been the subject of heated debates especially around the role of for-profit actors in delivering primary education as well as the place of scripted lessons for teachers. While these debates are important, it is innovations that have caught our eye as perhaps the most overlooked yet the most promising part of the model, which has the potential to be adapted to other schools or contexts.

One of the key elements of such school is the use of technology. Data on attendance, assessment, lessons, school fee collection, and other administrative processes are recorded on teacher’s tablets and automatically uploaded to school’s central office, allowing for real-time data collection and analysis. If a teacher is absent, a substitute teacher is immediately sent to the school to fill in. It is also uses text messages to communicate between students, parents, and teachers. Parents are

notified when they owe fees or when their children are absent from school. They've also set up an automated 24-hour hotline for parents to call with questions and concerns. [2]

Streamlining schools through improved administrative efficiency also enables us to consider how administrative services may be restructured. In some cases, educational supports may need to be centralized in order to be run better. In other cases, decentralization may be the best option for responding to local needs. What's more, a cost-savings component is often a natural effect of improving administrative processes because it leads to better targeted financial and human resources that can improve teaching and learning environments. While these types of innovations aimed at streamlining schools may not always be visible or high profile, they may indeed be one of the most powerful ways in which education can capitalize on new technological advancements. For this reason, they should never be overlooked.

Literature

1. Robinson, Bernadette. "Distance education for primary teacher training in developing countries". *Education and development: Tradition and innovation*, 1997, 122-138.
2. Rebecca Winthrop, Timothy P. Williams, and Eileen McGivney Tuesday, July 26, 2016

-

Ю. В. Загребнюк

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри іноземних мов

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини

ДОСЛІДНИЦЬКІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

У вивченні і оволодінні іноземною мовою надзвичайно велику роль відіграють різноманітні нейро- та психолінгвістичні аспекти. Кожна людина народжується з певними задатками, і від того, наскільки людина активна у тій чи іншій сфері своєї діяльності, залежить і розвиток її здібностей. Мова йде не про вроджені здібності, оскільки здібності, як відомо, не успадковуються, а про вроджені задатки людини, які за умови її активної життєдіяльності у тій чи іншій сфері, перетворюються у набуті здібності [3].

На думку О. О. Залевської, можна визначити три дослідницькі підходи до процесу оволодіння іноземною мовою, кожен з яких ґрунтується на певних теоретичних позиціях, об'єкті та меті дослідження, ключових поняттях та результатах. До цих підходів належать: контрастивний [аналіз](#), аналіз помилок, інтроспективні методи.

Контрастивний аналіз, як дослідницький підхід початково базувався на психології біхейвіоризму і уявленнями про те, що оволодіння мовою складається з формування навичок через практику та підкріплення, при цьому навик розуміється як механічно закріплений зв'язок між деяким стимулом та пов'язаною з ним реакцією. Оскільки до моменту освоєння іноземної мови навички користування рідної мови являються чітко встановленими, вони впливають на набуття нових навичок іноземної мови: навички переносяться на вже набуті навички, які можуть бути як позитивними, так і негативними; негативне перенесення отримало назву інтерференція. Звідси були зроблені

висновки: наявність розбіжностей між мовами обумовлює значну різницю між оволодінням рідної та іноземної мов; для навчання іноземної мови необхідно використовувати порівняльний аналіз систем рідної та іноземної мов для виявлення фактів збігів та розбіжностей. Використаний в цих цілях контрастивний аналіз являє собою основу для прогнозування труднощів та помилок [3].

Наступним дослідницьким підходом до процесу оволодіння іноземною мовою є аналіз помилок. [1].

С. Кордер у своїх статтях розмежував два типи помилок: mistakes та errors. Під першими розуміються факти похибок у потоці мовлення внаслідок втоми, збудження тощо, коли можливо швидке самовиправлення зі сторони мовця. До других відносяться типові відхилення від правил іноземної мови, тобто помилки, що допускаються у ході засвоєння мови та не піддаються самокорекції, оскільки вони є відбиттям визначеної стадії оволодіння іноземною мовою. У цьому випадку помилка виступає як виявлення активності індивіда у процесі формування та перевірки ним своїх гіпотез стосовно правил іноземної мови [3].

С. Кордер чітко сформував процедуру аналізу помилок, включаючи збір висловлювань, інтерференцію в них помилок, опис цих помилок, їхню класифікацію згідно з причинами, що припускалися, а також виявлення їхньої значущості [3].

В якості третього дослідницького підходу раціонально розглянути можливість застосування деяких різновидів інтроспективних методів, які здобувають популярність останнім часом, оскільки вони звертаються безпосередньо до того, хто навчається, його інтуїції та суджень про мову, яка вивчається, про створені ситуації для прийняття тих чи інших рішень.

Існує три види умов, при яких інтроспекція є можливою з ціллю дослідження стратегій використання знань процедурного типу [1].

По-перше, при оволодінні іноземною мовою, при виконанні завдань, виникають різноманітні труднощі, коли певний матеріал розуміється легко та

переробляється автоматично, в той час як важкі фрагменти потребують усвідомленого застосування певних стратегій навчання і допускають інтроспекцію.

По-друге, деякі види роботи (диктанти, твори) потребують концентрації уваги, потрібно вміти чітко давати звіт про дії.

По-третє, потрібно призупиняти у ході виконання завдання так, щоб зробити доступним для інтроспекції те, що зазвичай автоматизовано [3].

Отже, можна визначити три дослідницькі підходи до процесу оволодіння іноземною мовою: контрастивний [аналіз](#), аналіз помилок та інтроспективні методи. Одним із найоптимальніших підходів дослідження особливостей оволодіння іноземною мовою вважається комплексний підхід до вивчення продуктивного білінгвізму, який зіставляється з усіма мовленнєво-мисленнєвими механізмами й етапами мовленнєвої діяльності людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Засєкін С. В. Психолінгвістичні аспекти перекладу / С. В. Засєкін // Луцьк: ВІЕМ. – 2006. – С. 24–27; 30–31.
2. Засєкіна Л. В., Засєкін С. В. Вступ до психолінгвістики / Л. В. Засєкіна, С. В. Засєкін // Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія». 2002. – С. 87–92.
3. Малиновська О., Масон С. Оволодіння іноземною мовою як психонейролінгвістична проблема [Електронний ресурс]/О. Малиновська, С. Масон // Режим доступу : http://www.rusnauka.com/7._DN_2007/Philologia/20741.doc.htm.

Y.A. Boyko
candidate of Pedagogical sciences,
associate professor
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical
University

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

На сьогодні є досить актуальною проблема якісної професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов. Це пов'язано, насамперед з тим, що після закінчення вищого навчального закладу, вчорашній студент і майбутній вчитель іноземних мов досить непогано володіє теоретичними знаннями, які необхідні педагогу, проте, досить часто засвідчує недостатній рівень розвитку комунікативних навичок. Слід зазначити, що комунікативні навички у студентів ефективно набуваються у процесі активного спілкування та навчання, тренінгової форми роботи.

Розвиток комунікативних навичок у студентів під час навчання у ЗВО є невід'ємною складовою цілісного процесу формування компетентності фахівців іноземних мов. Адже розвиток комунікативної сфери особистості, яка за специфікою своєї діяльності повинна постійно взаємодіяти та спілкуватися з учнями, є чи не основним аспектом, який забезпечує ефективність її подальшої роботи.

Формування комунікативної компетенції особистості розпочинається ще у школі, де під керівництвом вчителів учні отримують основні знання, розвивають уміння і навички, необхідні для їхнього загального розвитку, адаптації до життя у суспільстві. Продовжуємо цю роботу у закладі вищої освіти під час вивчення навчальних дисциплін. Для формування комунікативних умінь і навичок використовуємо такі методи як виконання вправ, різного виду завдань, в тому числі й проблемних, різного виду диктанти, роботу зі словниками, підготовку і проголошення публічного виступу, підготовку і демонстрування презентації, складання різних типів документів тощо. Як показала практика, найбільш ефективним методом удосконалення

комунікативних умінь і навичок студентів на заняттях є комунікативний тренінг. Тренінгові технології є альтернативою традиційної моделі освіти, організованої за принципом «переказування підготовленого матеріалу, – перевірка його засвоєння студентами» [1, 22]. Їх зміст полягає в тому, щоб у процесі взаємодії викладачів і студентів перш за все актуалізувати творчий потенціал учасників, а не дати їм певну кількість знань.

Термін «тренінг» має низку значень: навчання, виховання, тренування, дресирування. Існує багато визначень цього поняття. Наприклад, Ю. Ємельянов розглядає тренінг як групу методів, спрямованих на розвиток здібностей до навчання та оволодіння будь-яким складним видом діяльності [2, 10]. Тренінг досить часто використовують, якщо бажаний результат – це не лише здобуття нової інформації, але й використання отриманих знань на практиці. Тренінг визначається і як засіб перепрограмування моделі управління поведінкою та діяльністю, що вже існує в людини. На нашу думку, найбільш прийнятним в аспекті вивчення іноземних мов є визначення тренінгу як «форми інтерактивного навчання, метою якого є розвиток компетентності міжособистісної та професійної поведінки у спілкуванні» [3, 38].

Сьогодні існує декілька видів тренінгу: тренінг партнерського спілкування, тренінг сенситивності (емоційної чутливості) і тренінг креативності, що пов'язані з психогімнастичними вправами, які націлені на формування та розвиток умінь, навичок і настанов ефективного спілкування. Мета тренінг-технологій: формування у студентів знань, умінь та навичок організації різних видів діяльності; виховання особистісного ставлення до складових професійної майстерності спеціаліста. Завдання тренінгу полягає у формуванні: умінь організації позитивної міжособистісної взаємодії у спільноті; нових знань стосовно майбутньої професії; умінь і навичок виконання різних видів діяльності у стандартних та нестереотипних ситуаціях; умінь критичного і творчого мислення у процесі вирішення професійних завдань; умінь аналізу й вибору кваліфікованих дій у професійних ситуаціях; особистісних суджень, оцінок стосовно майбутньої професії; навичок роботи у

команді. Під час навчальних занять використовуємо такі тренінгові методи: Кейс – проблемна ситуація, що вимагає відповіді й знаходження рішення. Вирішення кейса може відбуватися як індивідуально, так і у складі групи. Основне завдання його – навчитися аналізувати інформацію, виявляти основні проблеми й шляхи розв’язання, формувати програму дій. Ділова гра – імітація різних аспектів професійної діяльності, соціальної взаємодії. Під час ділової гри учасники виконують певні ролі з метою вирішення або опрацювання певної ситуації. Групова дискусія – спільне обговорення і аналіз проблемної ситуації, питання або завдання. Групова дискусія може бути структурованою (тобто керованою тренером за допомогою поставлених питань) або неструктурованою (її перебіг залежить від учасників групового обговорення). Мозковий штурм – один із найбільш ефективних методів стимулювання творчої активності. Дозволяє знайти вирішення складних проблем шляхом використання спеціальних правил – спочатку учасникам пропонується висловлювати якомога більше варіантів та ідей, у тому числі найфантастичніших. Потім із загального числа висловлених ідей відбирають найбільш удачі, які можуть бути використані на практиці. Фасилітація – метод, що дозволяє стимулювати обмін інформацією усередині групи. Фасилітація дозволяє прискорити процеси усвідомлення, стимулювати групову динаміку. Коли виникають труднощі тренер (викладач) в ході фасилітації допомагає процесу групового обговорення, спрямовує цей процес у потрібне русло. Відеоаналіз – інструмент, що є демонстрацією відеороликів, підготовлених тренером, або відеозаписів, в яких учасники тренінгу демонструють різні типи поведінки. Відеоаналіз дозволяє наочно розглянути переваги та недоліки різних типів поведінки [2, 22].

Такі методи активізують роботу студентів, дозволяють залучати до роботи усіх присутніх, однак потребують значної підготовки як викладача, так і студентів, а також відповідного технічного забезпечення. А отже, основною метою підготовки майбутнього вчителя іноземних мов є формування комунікативної компетенції студентів. Для їх формування і удосконалення

використовуємо різні методи як традиційні, так і нетрадиційні, до яких можна віднести комунікативний тренінг.

Literature

1. Биркенбиль Ф. Коммуникационный тренинг. Наука общения для всех / Ф.Биркенбиль. – М.: Гранд, 2003.
2. Емельянов Ю. Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю.Н. Емельянов. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1985. – 168 с.
3. Симоненко Т. Лінгводидактичні засади формування професійної комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів / Тетяна Симоненко // Українська мова і література в школі. -2006. -№6. – С. 39–41.

Плахотнюк Н.П.

канд. пед. наук,

викладач кафедри іноземних мов

і новітніх технологій навчання,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

РОЛЬ ІНТЕРНЕТ МЕРЕЖІ У РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ

Інформатизація модернізованого суспільства та всебічне використання Інтернет мережі позначилися на професійній діяльності різних спеціалістів, зокрема журналістів. Сьогодні журналіст має бути ознайомлений з роботою Інтернет видань, вітчизняними та світовими комп'ютерними мережами, мати навички пошуку інформації, зокрема іноземною мовою.

Для журналіста провідним видом професійної діяльності є комунікація, в тому числі й іноземною мовою. Стрімкий ритм розвитку міжкультурної взаємодії спонукає до необхідності вивчення іноземної мови (зокрема англійською) на належному рівні. Майбутній журналіст повинен розуміти англійськомовний текст, аналізувати, розрізняти головне, вільно спілкуватись з

зарубіжними колегами іноземною мовою, а також чітко і зрозуміло виражати свою думку як в усній, так і в письмовій формі.

Майбутній спеціаліст у сфері журналістики має розвинути наступні вміння у площині іншомовної комунікації: побудувати усний виступ відповідно до законів риторики і етики спілкування, композиційно правильно оформити письмовий текст, уміти безпомилково формулювати запитання, вести діалог чи полілог, вільно володіти механізмом пошуку та використання електронної інформації, створювати тексти різних жанрів для Інтернет-ЗМІ тощо [1, с. 74].

Головною навчальною метою застосування Інтернет ресурсів є подача інформації, її синтез та інтерпретація, забезпечення знань, вдосконалення вмінь та навичок, формування професійної комунікації. За допомогою Інтернету викладач може вирішити наступні дидактичні завдання: забезпечити стійку позитивну мотивацію до навчання, посилити розумову активність студентів, покращити навчальний процес новітніми актуальними матеріалами, привити навички самостійної роботи, забезпечити процес рефлексії, виховувати інтерес та повагу до культури інших націй, реалізувати особистісно-зорієнтований та диференційований підходи до навчання [2, с. 52-53].

Завдяки своїм функціям та реалізації дидактичної мети, Інтернет ресурс може бути використаний для розвитку іншомовної професійної комунікації майбутніх журналістів. На нашу думку, специфіка діяльності медіа працівників дозволяє застосувати такі ресурси як: Інтернет видання, блоги, електронну пошту, Skype, YouTube.

Застосування зарубіжних англомовних видань на заняттях з іноземної мови забезпечує оновлення та тренування словникового запасу майбутніх журналістів, засвоєння лексико-граматичних структур, ознайомлення з культурою інших країн. Опрацювання автентичних англомовних текстів з періодичних Інтернет-видань у навчальному процесі уможливорює засвоєння живої мови, розширення активного і пасивного словникового запасу, тренування навичок читання, говоріння, письма.

За допомогою участі у веденні англомовних блогів майбутні журналісти формують навички культури спілкування, комунікативні, аналітичні та дослідницькі навички, ініціюють обговорення та дискусії з професійних питань.

Skype дає можливість безкоштовного спілкування та тренування таких навичок як говоріння і аудіювання. Ця форма інтерактивного спілкування навчає висловлювати свої думки, коментувати і оцінювати, розуміти точку зору співрозмовника, поповнити словниковий запас.

YouTube є дуже популярним сайтом для перегляду та розміщення відеофайлів. Розробка викладачем завдань до відеороликів, перегляд і обговорення їх зі студентами як в аудиторії, так і в позааудиторний час має низку переваг для формування іншомовної професійної комунікації майбутніх журналістів.

У процесі роботи над темою «Interviewing» нами була запропонована робота над відео сюжетом «How to conduct a good interview». Студенти виконували наступні завдання: 1. You are going to watch a video (Katie Couric on how to conduct a good interview), (<https://www.youtube.com/watch?v=4eOynrI2eTM>). Before watching the video match the expressions with their explanations. 2. Watch the video and tick the questions that Tony asks Katie Couric. 3. Watch the video again and complete the sentences with the information from it. 4. Answer the questions that Tony asks Katie Couric. 5. Role-play the interview with your partner in class (Student A — Tony, Student B — Katie Couric). 6. Agree or disagree with Katie's tips on how to conduct a good interview. Give your reasons. Add some tips of your own.

Література :

1. Жовнич О.В. Проблеми професійної іншомовної підготовки майбутніх журналістів і можливі шляхи їх розв'язання / О.В. Жовнич // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія, випуск 47 • 2016. – С. 73-77

2. Ясько О.М. Формування комунікативної культури майбутніх учителів іноземних мов засобами ресурсу Інтернет : дис. ... канд. пед наук: спец. 13.00.04 „теорія і методика професійної освіти” / О.М. Ясько . – Старобільськ, 2017 . – 306 с.

Г.О. Випасняк

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов

Львівського інституту економіки і туризму

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СПЕЦІАЛІСТІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ У СПЕЦКУРСІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

У сучасній освіті, орієнтованій європейські цінності, культурна компетенція є тією ланкою, котра сприяє успішним інтегративним процесам у іншомовному середовищі.

Упродовж останніх десятиліть у програми вивчення іноземних мов поступово впроваджувалися елементи, спрямовані на ознайомлення із культурою країни, мову якої вивчається. Особливо це актуально для студентів, котрі навчаються на спеціальностях, пов'язаних зі сферою гостинності.

Дослідники проблеми формування культурної компетенції у курсі польської мови як іноземної, зокрема А. Свьонтек, К. Станкевіч, акцентували: «Неможливо вимагати комунікативної компетенції без врахування поглядів перспектив людей, котрі репрезентують різні культури. Комунікація вимагає розуміння, а розуміння вимагає втілення у образ іноземця і збільшення його культурного досвіду» [3, 71], завжди беручи до уваги вихідну культуру відносно тієї, мову котрої вивчається. Водночас навчання культури не

зводиться до переказу інформації про дане суспільство чи країну, а включає введення у культурний простір за посередництвом мови, передусім на початковому рівні вивчення.

Спецкурс польської мови для студентів спеціальностей сфери гостинності вимагає особливої уваги до розвитку комунікативної компетенції у нерозривному зв'язку з культурною передусім з огляду на специфіку професійного напрямку студентів, подальше професійне життя яких буде тісно пов'язане з інтеракцією. Тому вочевидь, постає потреба у максимально активному розвитку культурної компетенції, що передусім включає не лише специфіку привітань-прощань та норми поведінки у культурі, мову якої вивчаємо, але й наявні стереотипи у сприйнятті інших культур.

Оскільки польська і українська є мовами країн сусідів, то з огляду на культурну подібність доцільно вдаватися до компаративного методу, зауважуючи принагідно на спільних і відмінних рисах обох культур, а відтак – мовних картин світу. До прикладу, на проблемності (як це не парадоксально) гендерного аспекту у польській мові, що проявляється передусім на граматичному рівні у категорії чоловічо-особовості та не-чоловічоособовості. Власне це той граматичний пласт, котрий впирається у нерозуміння і часом несприйняття та обурення студентів, адже передусім для них асоціюється із гендерною нерівністю та дискримінацією, хоч насправді таке граматичне пониження у статусі жінок, їхнє «розміщення» у семантичному ряді на зразок *psy – koty – samochody – kobiety – dzieci*, в якості, так би мовити, окремих складових чоловічого світу, немає нічого спільного із реальною культурною ситуацією, позбавленою виявів дискримінації за статевою ознакою.

Не менш важливим аспектом є форми ввічливості, форми звертання зі словами *pan, pani* в однині і множині, що в останньому випадку має виразний гендерно дискримінаційний момент. Йдеться про форми *Panowie – Panie* і *Panstwo*, де перші дві форми стосуються груп людей, що складаються відповідно лише з чоловіків і лише жінок, тоді як остання репрезентує гендерно мішану групу. Множинність значень лексеми *Panstwo* є чи не найбільш вдалим

прикладом для ілюстрації польської мовної картини світу, Дана лексема має кілька суміжних значень, як-от 1) вже згадана гендерно мішана група (Drodzy Państwo!); 2) подружжя (państwo Kowalscy); 3) держава ('Z jakiego państwa Pani jest?' – З якої Ви країни?; instytucje państwowe – державні інституції), 4) Царство Небесне (реліг.) – Królestwo Pańskie. Сукупність окреслених значень увиразнює кореляцію особистість – світ у просторі мови, де подружжя є частиною гендерно мішаної групи, котра у свою чергу є частиною держави, і на вершині – Царство Небесне. Це також репрезентація синтезу земного і трансцендентного, влади земної і Господньої, що є важливою цінністю для польського суспільства.

Автентичні підручники з польської мови як іноземної з серії «Hurra!!! Po polsku» самим підбором матеріалу для вправ вияскравлюють ті ідеали і стереотипи, пов'язані з гендерним питанням, котрі активно функціонують у польській культурі. Дослідниці Катажина Станкевіч і Анна Журек присвятили цьому аспекту відповідне дослідження, у якому наголосили, що у підручниковому матеріалі: «з-поміж представлених поляків і польок домінують особи з вищою освітою, рідше – з середнім чи середнім спеціальним. Підручникові поляки – це передусім студенти європеїстики, економіки і культурознавства або суспільно відомі люди чи ті, котрі мають «інтелігентний» фах. З-поміж них лікарі, інформатики, вчителі, журналісти чи економісти. Час від часу з'являються перукарі, фермери чи офіціанти» [2, С. 498]. Зазвичай всі вони є активними та амбітними людьми, відповідно до загальноєвропейських стандартів, що означає коло цінностей сучасного польського суспільства.

Виокремлення на основі підручничкового матеріалу окремих репрезентативних ознак мовної картини світу сприяє розвитку культурної компетенції студентів як однієї із ключових для майбутніх працівників сфери гостинності.

Література

1. Miklaševič I. Jak postrzegam Polskę? Uczenie się języka polskiego jako źródło wiedzy o Polsce. Електронний ресурс: <https://www.vdu.lt/cris/handle/20.500.12259/845>
2. Stankiewicz K. Obraz Polki/Polaka w serii podręczników do nauczania języka polskiego jako obcego „Hurra!!! Po polsku”. Електронний ресурс: <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/handle/11089/9714>
3. Świątek A. Wybrane aspekty kształtowania kompetencji kulturowej w nauczaniu języków obcych. Електронний ресурс: <http://jows.pl/content/wybrane-aspekty-kszta%C5%82towania-kompetencji-kulturowej-w-nauczaniu-j%C4%99zyk%C3%B3w-obcych>

доц. (б.в.з.) Денічева О.І.

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В АВСТРІЇ ТА УКРАЇНІ

Особливістю розвитку вітчизняної системи вищої освіти є те, що реформування змісту цієї освіти здійснюється через комплексні дії відповідно до зовнішньоекономічних тенденцій побудови суспільства. Підкреслимо, що сучасна соціально орієнтована модель економіки прогнозує попит на окремі професії, тим самим визначає провідні галузі в освіті. Трансформація змісту вищої освіти в Україні відбувається також під впливом процесів інформатизації, політизації, ринково-орієнтованої економіки, що окреслює основні тенденції інноваційного розвитку вищої освіти.

Характерною особливістю трансформації системи вищої освіти України вважаємо вплив інформатизації та діджиталізації на розвиток соціального

інтелекту. Рівень соціального інтелекту визначає ступінь самореалізації особистості. Студент має чітко усвідомлювати важливість власного вибору професії, програми навчання та оточення, а також успішного працевлаштування після закінчення ВНЗ. На етапі професійної підготовки молоді у навчальних закладах різного типу (в академіях, університетах та ін.) задля забезпечення рівними умовами розвитку соціальних здібностей особистості, реформування системи вищої освіти здійснюється на засадах особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів.

У ВНЗ України та Австрії освітні програми передбачають формування професійних компетентностей необхідних студентам у майбутній фаховій діяльності. На різних етапах професійного становлення формування професійних компетентностей студентів реалізується через зміст освіти у ЗВО. Акцентуємо увагу на тому, що розвиток таких здібностей проходить комплексно: не тільки через самостійне опанування переліку дисциплін, а й активну практичну діяльність (*тенденція до професійного розвитку особистості*).

Вагомого значення набуває аналіз впливу конкурентоспроможності на трансформацію системи вищої освіти обох країн. Зазначимо, що здатність до конкуренції виявляється конструктивним елементом у процесі реформування системи вищої освіти.

Значний вплив на розвиток системи вищої освіти як в Австрії, так і в Україні зробило усвідомлення важливості отримання якісної освіти, покращення продуктивності навчання у ЗВО; необхідності реструктуризації системи освіти в Україні; визначення процесу реформування як засобу, що сприяє економічному розвитку та створює умови для професійного вдосконалення особистості.

На увагу заслуговує той факт, що розвиток світової економіки передбачав конкуренцію у площині «місцевого» виробництва і потребував освічених працівників економічно-технічного профілю, які володіли б іноземними мовами (наприклад, англійською, німецькою, французькою).

Підвищення соціального попиту на професії економічного характеру в Україні зумовлює трансформації у системі вищої освіти (*тенденція до модернізації системи освіти в умовах економічного розвитку*). До основних змін відносимо: впровадження бінарної системи вищої освіти (бакалавр та магістр); створення вищих професійних училищ (в Австрії) та приватного сектору вищої освіти (в Австрії та Україні) [1, с. 855–860].

Імплементація досвіду реформування вищої освіти розглядається як цілеспрямований процес, розрахований на удосконалення змісту освіти шляхом запровадження нових підходів та концепцій розвитку індивіда (педагогічних, психологічних, філософських), новітніх інформаційних технологій; переорганізації навчання на етапі старшої школи; збільшення частки фінансування в системі вищої освіти; адаптації системи освіти до сучасних вимог світового ринку праці; виховання молоді, здатної витримати конкуренцію у міжнародному освітньому просторі (*тенденція до інформатизації*). Реформи також передбачають оновлення системи освіти у світлі політичного дискурсу, мотивом якого є ідеологічна трансформація її мети (яка спрямовується на формування конкурентоспроможності, здатності до співпраці, професійну орієнтацію у навчанні та ін.).

Проаналізований матеріал з проблеми розвитку вищої освіти Австрії та України дозволив зробити висновок, що існують спільні особливості щодо модернізації її змісту. Це вплив інформатизації на запровадження трансформацій у змісті вищої освіти; формування професійних компетентностей; орієнтація на підготовку конкурентоспроможного фахівця; участь у міжнародних проектах у ЗВО.

Необхідність реформування вітчизняної системи вищої освіти спричинено стрімкими змінами в інформаційному середовищі, яке вимагає від особистості ініціативності та нового способу мислення. Трансформації, які відбуваються у системі вищої освіти обох країн спрямовані на формування професійної свідомості студентів протягом навчання, професійну самореалізацію; на усвідомлення важливості і відповідальності вибору

професії; розвиток умінь і навичок необхідних для успішної самореалізації особистості у соціумі.

Список використаних джерел

1. Tillmann K.-J. Schulreform – und was die Erziehungswissenschaft dazu sagen kann. Zeitschrift für Pädagogik. 2008. № 54. S. 852–868.

Н.Т. Дудик, Т.М. Зевченко

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ПРОБЛЕМНІ СИТУАЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Швидкий темп розвитку сучасного суспільства потребує негайних рішучих змін в освітній галузі. Реалії сьогодення вимагають від висококваліфікованих фахівців підходити комплексно до розв'язання проблем, шукати нестандартних рішень, діяти виважено й злагоджено у команді, координуючи свої дії з колегами, ефективно налагоджувати професійні контакти, у тому числі й з колегами з-за кордону. Тому нагальною стає потреба пошуку нових підходів до організації навчального процесу, оновлення методів, засобів, форм навчання, розробки й імплементації в освітній процес нових педагогічних технологій.

Застосування проблемних ситуацій на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах інтенсифікує навчальний процес, стимулює пізнавальний інтерес студентів, мотивує їх до вивчення іноземних мов, покращує рівень іншомовної підготовки майбутніх фахівців. Студенти мають можливість самостійно здобувати необхідні знання, у них виробляються навички

мисленневих операцій і дій, розвивається увага, творча уява, здогадка, формується здатність відкривати щось нове для себе та знаходити нові способи дій через висування припущень й формулювання доказів чи спростувань.

Питання застосування проблемних ситуацій у викладанні дисциплін вищої школи розглядаються в наукових працях вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких: Х. Барроуз, Дж. Берінгер, К. Кокрел, К. Ньюхолд, С. Хмело-Сіль-вер, Ю. Будас, Н. Дмитренко, І. Доля, О. Зарічна, Т. Кудрявцев, Й. Лернер, М. Махмутов, Ф. Матюшкин, В. Оконь, А. Петрова, В. Сафонова та інші.

Проблемні ситуації – це усвідомлене суб'єктом ускладнення, шляхи подолання якого потребують пошуку нових способів дій. Для подолання труднощів необхідні дві умови:

- необхідно усвідомити, побачити утруднення;
- важливо, щоб виникла потреба, бажання вирішити це утруднення.

Для створення проблемної ситуації необхідні наявність елемента новизни; перепони на шляху досягнення поставлених цілей; логічна послідовність пред'явлення проблеми. До основних властивостей проблемних завдань належать: автентичне спілкування на занятті; актуальність завдання для учасників; складність завдання; інформаційна нерівність партнерів (учасники, які мають різні інтереси, різні захоплення доповнюють один одного); творчий характер. Ступінь проблемності залежить від проблеми на шляху досягнення мети та варіювання кількості невідомих компонентів.

Проблемні ситуації на заняттях з іноземної мови сприяють створенню цілісного сприйняття навколишнього світу: готують молодь до культурного, професійного й особистісного спілкування, розвивають уяву, фантазію, мислення, стимулюють інтерес, підтримують високу мотивацію до вивчення іноземних мов, долучають до культурного спадку та духовних цінностей свого народу та народів усього світу.

Проблемний характер мають лише ті завдання, у яких міститься практична чи теоретична складність, яка потребує дослідницької активності.

Програвання на заняттях з іноземної мови великої кількості різноманітних ситуацій як усного, так і писемного спілкування допомагає майбутнім учителям сформувати іншомовну комунікативну компетентність і дає можливість адаптуватися до реалій майбутньої професійної діяльності.

Використання проблемних ситуацій дозволяє забезпечити оволодіння студентами професійними і комунікативними компетенціями, здатністю самостійно організувати свою навчальну діяльність, активно і творчо брати участь в обговоренні та аналізі матеріалу, що вивчається, а також активно застосовувати отримані знання та вміння на практиці.

Література

1. Дмітренко Н.Є. Застосування проблемних ситуацій для формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх учителів на заняттях з англійської мови / Н.Є. Дмітренко, А.І. Петрова // Іноземні мови, 2017. - № 3. - С. 23-29.

2. Романчук С.Є. Проблемні методи викладання іноземної мови професійного спрямування / С.Є. Романчук // V Міжнародна науково-практична конференція "Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1099>

3. Ромашкіна Г.І. Шляхи створення проблемних ситуацій на уроці іноземної мови / Г.І. Ромашкіна // Іноземні мови. - 2009. - №3. - С. 18-19.

МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ОДНА ІЗ ВАЖЛИВИХ СКЛАДОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧА

В останнє десятиліття у зв'язку з переходом на нову парадигму освіти спостерігається посилення практичної спрямованості освіти. Сучасні освітні технології націлені на формування спеціальних компетенцій та спеціально орієнтований розвиток особистісних якостей студентів, узгоджуючі мету і характер навчальних дій з ознаками майбутньої професійної діяльності студента.

Проблема професійно-методичної підготовки викладача іноземних мов стає особливо гостро, оскільки в світі змінився соціально-культурний контекст вивчення іноземних мов. Стало можливим залучення до безпосереднього і опосередкованого (через Інтернет) спілкування великої кількості людей різних переконань, інтересів, професій, що зумовило посилення мотивації до вивчення мов міжнародного спілкування.

Багато відомих вітчизняних і зарубіжних учених зробили вагомий науковий внесок, який сприяв розв'язанню проблеми методично-професійної підготовки викладачів іноземних мов (Бігич О.Г., Борецька Г.Б., Волкова Н.П., Гринько В.О., Драйден Гордон, Майєр Н.В., Ніколаєва С.Ю., Полат Є.С., Сухих О.В. та ін.).

Глобальні процеси в суспільстві вимагають від учителя і викладача іноземної мови таких навичок: визначати істотні ознаки і тенденції розвитку найважливіших явищ і процесів у галузях науки і культури, порівнювати і співвідносити досягнення європейської та світової науки і культури з національними, пояснювати особливості та своєрідності різних проявів культурних контекстів у різних народів і представників різних культур.

Методична компетентність майбутнього викладача іноземних мов є результатом методичної підготовки, що проявляється в здатності ефективно виконувати всі види професійно-методичної діяльності, а також у довготривалій готовності до професійно-методичного і особистісного саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя.

Формування методичної компетентності у майбутніх викладачів іноземних мов ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно-діяльнісного і рефлексивного підходів. Компоненти методичної компетентності складаються із відповідних знань, навичок і вмінь та формують здатність майбутнього викладача іноземних мов до ефективної методично-професійної діяльності.

Поняття методичної компетентності майбутнього вчителя є складним і комплексним. У загальному розумінні професійна компетентність може бути визначена як здатність діяти у відповідній галузі, готовність виконувати службові обов'язки. Виділяють наступні основні компоненти компетентності: психолого-педагогічну компетентність, що включає професійно значимі особистісні якості, наявність яких не може бути відокремленою від самого процесу педагогічної діяльності; інтелектуально-педагогічну компетентність, яка виражається в умінні застосовувати наявні знання для встановлення педагогічно цільовідповідних взаємовідносин, здатності переосмислення інформації та вироблення способів інноваційної діяльності; комунікативну компетентність, що являє собою особистісні якості вчителя, сформовані на основі набутих знань, умінь та навичок з питань організації та проведення педагогічного спілкування; інформаційну компетентність, яка включає обсяг інформації про себе, про досвід роботи інших педагогів. Кожен з цих компонентів пронизують когнітивна, операційно-технологічна, мотиваційна, етична, соціальна й поведінкова складові.

Комунікативний простір сьогодення вимагає відповідності стандартам освітньої глобалізації, що, у свою чергу, посилює важливість викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах і закладах вищої освіти. Мовне

середовище ХХІ століття формує для цього нові умови та вимоги.

Сучасний викладач вищої школи повинен мати фундаментальну підготовку з дисципліни, яку викладає, і повинен вміти виконувати дії і функції з організації навчання осіб різних вікових категорій і соціально-психологічних особливостей для досягнення різних цілей і в різних умовах, що і є його головною компетенцією.

Література

1. Діордіященко О. Формування професійної компетентності вчителя іноземних мов на сучасному етапі / Ольга Діордіященко // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. Філологічні науки (мовознавство). – 2010. – Вип. 89 (2). – С. 290–294.

2. Майєр Н.В. Особливості формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови у процесі самостійної роботи / Н.В. Майєр // Іноземні мови. – 2016. – №4. – С. 25-29.

3. Майєр Н.В. Концепція формування методичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі самостійної роботи / Н.В. Майєр // Іноземні мови. – 2016. – №4. – С. 20-28.

4. Поняття методичної компетентності вчителя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pedahohikam.net/nervs-1115-1.html>

К.В. Левківська

кандидат педагогічних наук, старший викладач

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОХ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

В умовах глобалізації та комп'ютеризації все актуальнішою є проблема використання нових інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови, зокрема англійської, у ВЗО а основною метою вивчення іноземної мови є розвиток іншомовної комунікативної компетентності студентів.

Модернізація освіти, і зокрема в Україні, визначає соціальні вимоги до системи вищої освіти. Україні сьогодні потрібні сучасні, освічені, мобільні професіонали, які можуть самостійно приймати відповідальні рішення, прогнозуючи можливі наслідки, здатні до співпраці, відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, володіють іноземною мовою.

Тому завдання викладача іноземної мови полягає в тому, щоб створити умови практичного опанування іноземною мовою для кожного студента. Одним із найактуальніших засобів розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів є використання нових інформаційних технологій у процесі навчання іноземної мови. Впровадження інформаційних технологій у процес навчання англійської мови значно урізноманітнює процес сприйняття і відробітку інформації.

На заняттях з англійської мови за допомогою Інтернет ресурсів можна вирішити цілий ряд дидактичних завдань: формувати навик й уміння аудіювання і читання; удосконалювати вміння писемного мовлення студентів; поповнювати словниковий запас; відпрацьовувати фонетичні і граматичні явища; розвивати вміння діалогічного і монологічного мовлення та ін.

Сьогодні пріоритетним є комунікативне, інтерактивне, автентичне спілкування, вивчення мови в культурному контексті, автономності і

гуманізації навчання. Ці принципи уможливають розвиток міжкультурної компетентності студентів на професійному рівні. Кінцевою метою навчання іноземної мови є навчання вільному орієнтуванню в іншомовному середовищі й умінню адекватно реагувати в різних ситуаціях спілкування. Сучасні нові методики з використанням Інтернет ресурсів протиставляються традиційному вивченню іноземних мов. Щоб навчити спілкуванню іноземною мовою, потрібно створити реальні, справжні життєві ситуації (принцип автентичності спілкування), які стимулюватимуть вивчення матеріалу і адекватну поведінку.

Робота в мережі Інтернет розширює кругозір студентів, надає можливість налагоджувати і підтримувати ділові зв'язки з майбутніми колегами в англomовних країнах, що сприяє підвищенню мотивації щодо вивчення англійської мови.

Студенти можуть брати участь в англomовних відео конференціях, семінарах, вебінарах, чатах, вікторинах, конкурсах, олімпіадах, брати інтерв'ю в англomовних колег, проводити телемости, переписуватися з однолітками з інших країн.

Комунікативний підхід має на увазі навчання іншомовному спілкуванню і формуванню вмінь до міжкультурної взаємодії, що є основою функціонування Інтернету. Поза спілкуванням Інтернет не має сенсу. Це – міжнародне, багатонаціональне, культурне суспільство, життєдіяльність якого заснована на електронному спілкуванні мільйонів людей у всьому світі. Приєднуючись до нього, ми створюємо модель реального спілкування, що, в свою чергу, призводить до реалізації особистісно-орієнтованого підходу у навчанні, забезпечує індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням рівня знань студентів.

Отже, використання новітніх інформаційних технологій у процесі навчання англійської мови студентів є важливим завданням сьогодення.

Література

1. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / Пометун О., Пироженко Л. / за ред. О. І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
3. Гріншкун В.В. Григор'єв С.Г. Освітні [електронні видання](#) та ресурси. // Навчально-методичний посібник для студентів [педагогічних](#) вузів і слухачів системи підвищення кваліфікації працівників освіти. / [Курськ](#): КДУ, [Москва](#): МДПУ – 2006, 98 с.
4. Тихонов О.М. Інформаційні технології та телекомунікації в освіті і науці (IT & T ES'2007): Матеріали міжнародної наукової конференції, ФДМ ДНДІ ІТТ «Інформіка». – М.: ЕГРІ, 2007. - 222 с.

Т. В. Литньова

кандидат педагогічних наук, доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Зміцнення міжнародних зв'язків України, вихід її у європейський та світовий простір, нові політичні, соціально-економічні і культурні реалії, а також врахування Рекомендацій Ради Європи з мовної освіти зумовили суттєві зміни в галузі викладання іноземних мов. Зростає необхідність підготовки студентів до здійснення в реальних життєвих умовах міжкультурного іншомовного спілкування. Показником сформованості здатності студентів ефективно діяти в міжкультурній комунікації виступає міжкультурна комунікативна компетентність, яка включає в себе мовні та мовленнєві, соціокультурні та соціолінгвістичні, дискурсивні та стратегічні компетенції.

Розглянемо поняття дискурсивної компетентності, яке визначається

науковцями як здатність керувати мовленням та структурувати його за допомогою тематичної організації, зв'язності, логічної організації, стилю та реєстру, риторичної ефективності. У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти пропонується термін "прагматичні компетенції", що пов'язується зі знаннями принципів, за якими висловлювання організуються, структуруються, використовуються для здійснення комунікативних функцій та узгоджуються згідно з інтерактивними й транс-активними схемами [1]. Подані визначення свідчать про те, що поняття "дискурсивні компетенції" може бути замінене поняттям "прагматичні компетенції".

Деяке інше пояснення дискурсивних компетенцій пропонує російська дослідниця Н. В. Єлухіна. На її думку, дискурсивна компетенція – знання різних типів дискурсів і правил їх побудови, а також вміння створювати і розуміти ці дискурси із врахуванням ситуації спілкування [2, с. 9]. Таким чином, дискурсивна компетентність передбачає володіння набором певних дискурсів. Щодо поняття "дискурс", то в 60-70-х рр. ХХ ст. він розглядався як зв'язна послідовність речень або мовленнєвих актів, тобто корелювався з поняттям "текст". Сьогодні дискурс пояснюється по-різному: як складне комунікативне явище, що включає, крім тексту, ще й екстралінгвістичні чинники, необхідні для розуміння тексту (знання про світ, думки, цілі адресата); як "мінімальна комунікативна одиниця або центральна одиниця мовленнєвої діяльності, що виражає міжособову мовленнєву взаємодію та має інтегративну функцію і єдиною темою" [3]. Отже, дискурс є одиницею мовленнєвої діяльності.

Ми схильні поділяти думки українських науковців, які тлумачать дискурсивну компетентність як здатність людини створювати зв'язні відрізки мовлення з урахуванням лексичних, граматичних та синтаксичних правил, комунікативної ситуації та екстралінгвістичних чинників, що є невід'ємними складниками процесу комунікації; логічно організовувати висловлювання в цілісні тексти та представляти їх відповідно до стилю мовлення та принципів риторичної ефективності [4, с. 159].

Дискурсивна компетентність виступає професійно значущим компонентом

підготовки майбутніх фахівців, за допомогою якого засвоюються способи мовленнєвої діяльності, задається інтерактивний аспект майбутньої професійної діяльності, формується готовність фахівця до міжкультурного діалогу.

Аналіз методичної літератури дозволив виділити три основні етапи формування дискурсивної компетентності студентів:

1) Інформаційно-аналітичний – ознайомлення з різновидами дискурсу і жанрами професійної сфери спілкування (анотація, реферат, тези, повідомлення, біографія, офіційний лист, приватний лист, наукова доповідь тощо). Цей етап спрямований на системне і комплексне вивчення теоретичного матеріалу, ознайомлення з новими поняттями та формування умінь створювати і сприймати мовленнєвий текст в екстралінгвістичному контексті.

2) Практико-формувальний – навчання усіх компонентів дискурсивної компетентності, виконання різноманітних вправ на оволодіння мовними засобами і структурою, властивими формату дискурсу, який вивчається. Основна увага зосереджується на таких компонентах роботи з текстом, як логіко-сміслова структура тексту, побудова тексту відповідно до мети комунікації; використання лексико-граматичних засобів, що відповідають меті викладу.

3) Узагальнюючо-розвивальний – навчання орієнтуватися в умовах комунікації, співвідносити поставлену мету із ситуацією спілкування, вибирати відповідний формат дискурсу і здійснювати його реалізацію в умовах, що імітують реальне спілкування [2].

Іншомовна дискурсивна компетентність студентів формується не лише під час аудиторних занять, а й під час самостійної роботи. Доцільним є спілкування із зарубіжними студентами, участь у відео-конференціях, вебінарах, Skype-презентаціях, що дозволить активізувати процес навчання іноземної мови, забезпечить додаткову мовну практику та досвід професійної і міжкультурної комунікації.

Література

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge : Council of Europe, 2001. – 260 p.
2. Елухина Н. В. Роль дискурса в межкультурной коммуникации и методика формирования дискурсивной компетенции / Н. В. Елухина // Иностранные языки в школе. – 2002. – № 3. – С. 9-13.
3. Кучерова О. Комунікативно орієнтована типологія дискурсу: проблеми та підходи / О. Кучерова // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2003. – № 2. – С. 172-181.
4. Боднар С. В. Проблема формування іншомовної дискурсивної компетентності майбутніх економістів / С. В. Боднар // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – 2016. – № 1 (11). – С. 158-164.

О.О. Макаревич

викладач

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

СЛЕНГ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПІДЛІТКОВОГО МОВЛЕННЯ

Підлітковий період розвитку особистості характеризується амбівалентністю у поглядах, оцінках та судженнях. У підлітковому віці дитина починає дивитися на світ з точки зору його перетворення. Це зумовлено розвитком ментальних процесів, ростом самосвідомості. В онтолінгвістиці мовлення підлітків розглядають як період розвитку дискурсивного гіпотикодедуктивного мислення.

Шукаючи себе, маючи потяг до соціальної свободи підлітки також вдаються до використання сленгу, виявляють свою незалежність шляхом обрання нонконформістської моделі спілкування. Оскільки підлітковий вік - це перехідний етап між дитинством і дорослістю, підлітки часто опиняються в

відчайдушній потребі для того, щоб належати до групи. Ця група повинна замінити сім'ю як точку відліку у своєму житті, де вони можуть обговорювати проблеми або обмінюватися плітками. Сленг у підлітковому віці діє як маркер виключення та включення до соціальних груп підлітків.

Поява сленгу підлітків не викликана семантичною необхідністю: усі поняття можна виразити й засобами стандартної мови. Сленг у мовленні підлітків несе радше експресивну функцію. Хоча у стандартній мові експресивних засобів цілком достатньо, але творці й користувачі підліткового сленгу розширяють іншу мовну функцію - функцію самоідентифікації. Мовлення - це маркер, що сигналізує про їхнє членство в групі іншим (стороннім), а разом з тим час його можна використовувати як секретний код для спілкування.

Способи, якими підлітки конструюють і передають свої вербальні повідомлення, регулюються насамперед емоційними потребами та настроями різного роду. Як актори, вони часто використовують лексику, щоб яскраво змалювати свої емоції, щоб слухачі дійсно зрозуміли, як вони почувуються. Дослідження вказує на емоційні особливості, які можна продемонструвати різними способами, наприклад, використання тривалих тонічних голосних, наповнювачів і лайливих слів. Ці функції працюють разом, щоб забезпечити відображення почуттів підлітка у мовленні. Потяг до розширення соціальних відносин виражається у створенні різноманітних мікрооб'єднань у підліткових компаніях, з різними способами кодування інформації - власні вокабуляри, наповнені сленгом, жаргонізмами або арго, що використовуються задля самовираження. Подібно до того, як інтереси, захоплення та інші спільні риси зводять однолітків до дружби по інтересам, аналогічно можуть групувати підлітків і особливості використання мови.

Спостереження за комунікативною поведінкою свідчать про те, що в підлітків спостерігається яскраво виражена орієнтація на мовний еталон референтної групи однолітків, орієнтація, що часом зводить нанівець нормативний вплив батьків. Деякі аспекти підліткового мовлення, особливо

сленгові інновації, пояснюються впливом мас-медіа. Окрім телебачення та радіо, Інтернет став основним носієм інформації та особливо обміну інформацією для підлітків.

Таким чином, підліткове мовлення варіюється в залежності від соціальних груп тинейджерів і постійно змінюється, розвивається. Мовлення допомагає підліткам розвивати почуття приналежності, індивідуальності та місця в суспільстві. Значне використання сленгу сприяють самоідентифікації тинейджерів.

Література

1. Психология современного подростка. — М., 1987. — 270 с.
2. Седов К. Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции. — М., 2004. — 320 с.
3. Marcel Danesi Cool: The Signs and Meanings of Adolescence (Toronto Studies in Semiotics and Communication) 2nd ed. Edition 99-100
4. Marcel Danesi My Son Is an Alien: A Cultural Portrait of Today's Youth Rowman & Littlefield Publishers 208 p.

Свириденко І.М.
кандидат педагогічних наук,
доцент ЖДУ імені Івана
Франка

ПРОБЛЕМНА СИТУАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ІНШОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

У навчанні іноземної мови студентів немовних спеціальностей ключовим є комунікативний підхід [1], який спрямований на формування у них навичок діалогічного мовлення, адже діалог – це і є комунікація. Такі вчені, як В.А. Бухбіндер, Н. Є Дмитренко, І.О. Зимня, І. К Іпатій, С.П. Кожушко, С.С. Коломієць, О. В.Кузик, А. І Петрова, Г.І. Ромашкіна, В.П. Скалкін, Л.В. Славгородська, О.Б. Тарнопольський, В.В. Черниш займалися питаннями

формування навичок іншомовного діалогічного мовлення. У сучасній педагогічній науці діалогічне мовлення визначається як процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Діалог складається із взаємопов'язаних реплік співрозмовників. Сукупність реплік, що характеризуються структурною, інтонаційною та семантичною завершеністю, називають діалогічною єдністю. Діалогічна єдність є одиницею навчання діалогічного мовлення. Ми погоджуємося з думкою, що діалог – це основа творчого мислення, а розвиток діалектичності як компонента творчого мислення неможливий без діалогу. Викладачі іноземної мови немовних факультетів справедливо вважають, що навчання усного мовлення необхідно починати з діалогу, адже тоді іноземна мова постає як процес, як нова форма спілкування, і навчання починається із прагнення встановити комунікативний контакт з групою в цілому та з окремими студентами зокрема. Ми переконані, що саме у діалозі найповніше проявляються творчі здібності студента, адже проявляється критичність мислення особистості.

Розглянемо поняття діалогічне мовлення. Н.А. Сура зазначає, що у науковій літературі діалогічне мовлення – процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Діалогічне мовлення виконує такі комунікативні функції: запити інформації; повідомлення інформації; пропозиції (у формі прохання, наказу, поради); прийняття або неприйняття запропонованого; обміну судженнями, думками, враженнями; взаємопереконання; обґрунтування своєї точки зору. Кожна з вище згаданих функцій має свої специфічні мовні засоби і є доміантною у відповідному типі діалогу [4, с.77–78]. Вчена вважає, що залежно від провідної комунікативної функції, яку виконує той чи інший діалог, розрізняють функціональні типи діалогів.

С.Ю. Ніколаєва зазначає, що найпоширенішими є чотири основні типи діалогів: діалог-розширення; діалог-домовленість; діалог-обмін враженнями (думками); діалог-обговорення (дискусія) [3, с. 150].

Під час навчання іншомовного діалогічного мовлення ми також дотримувались методичних порад С.Ю. Ніколаєвої і навчали студентів: відповідати на запитання різних видів; ставити запитання різних видів; відповідати реплікою на репліку; вести розгорнутий діалог з опорою на діалог-зразок; вести розгорнутий діалог без опори; починати й підтримувати розмову у стереотипних ситуаціях спілкування; стимулювати співрозмовника на висловлювання; просити роз'яснень, додаткової інформації; вести бесіду у типових комунікативних ситуаціях; швидко реагувати на зовнішні стимули; демонструвати у бесіді іншомовну мовленнєву активність; у разі необхідності, ввічливо перервати бесіду і звернутися до співрозмовника по допомогу [3, с. 150].

Іпатій І.К. стверджує, що однією із найважливіших психологічних характеристик діалогічного мовлення є його ситуативність [2]. Ситуативним діалогічне мовлення є тому, що часто його зміст можна зрозуміти лише з урахуванням тієї ситуації, в якій воно здійснюється. Діалогічне мовлення завжди вмотивоване, воно впливає з бажання та потреби щось сказати, передати думки й почуття, воно зазвичай спонтанне, адже мовленнєва поведінка кожного учасника діалогу значною мірою залежить від мовленнєвої поведінки партнера. Обмін репліками відбувається досить швидко, і реакція вимагає нормального темпу мовлення. Це й зумовлює спонтанність, непередбачуваність мовленнєвих дій [2].

Черниш В.В. розглядає два основні підходи до навчання діалогічного мовлення[5]. Перший підхід – «зверху вниз»– це прослуховування діалогу, який є зразком мовлення в певній ситуації, та створення подібних мовленнєвих ситуацій і відповідних діалогів. Другий підхід – «знизу вверх» – зорієнтований на попереднє засвоєння елементів діалогу(репліки); побудова діалогу відбувається самостійно, на основі запропонованої мовленнєвої ситуації. Ми вважаємо, що підхід “знизу вверх” є доцільнішим. У процесі розвитку мовленнєвих навичок студенти виходять на рівень понадфразової єдності, а згодом і діалогічної єдності. Засвоєння студентами нових видів діалогічних

єдностей- це завдання навчання діалогічного мовлення. Підготовчим етапом формування навичок та вмінь іншомовного діалогічного мовлення студентів є навчання реплікування. З метою розвитку навичок іншомовного діалогічного мовлення студентів немовних факультетів, на нашу думку, доцільним є використання проблемних ситуацій на заняттях з іноземної мови [4]. Проблема ситуація – це інтелектуальне ускладнення, при якому суб'єкту бракує досвіду та знань для розв'язання поставленої задачі, що в свою чергу спонукає людину до пошуку альтернативних варіантів вирішення проблеми. Вона містить складне теоретичне і практичне питання, яке вимагає детального дослідження, вивчення, аналізу у співвідношеннях з певними умовами і обставинами, які створюють ту чи іншу ситуацію [3; 4]. Застосовуючи проблемно-орієнтовані завдання на немовних факультетах ми підвищуємо ефективність навчального процесу та досягаємо більш високих результатів. Робота над проблемними ситуаціями дає можливість студентам немовних факультетів активізувати розумово-мовленнєву діяльність, добре засвоювати новий матеріал. Проблемні ситуації спрямовані на розвиток діалогічного мовлення, тобто формування готовності вирішувати комунікативні завдання в різних ситуаціях навчального, соціально-побутового та культурного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмітренко Н.Є. Застосування проблемних ситуацій для формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх учителів на заняттях з англійської мови / Н. Є. Дмітренко, А. І. Петрова // Іноземні мови. – 2017. – № 3. – С. 23-29.
2. Іпатій І.К. Формування навичок діалогічного та монологічного мовлення. – [Електронний ресурс]/І.К Іпатій, О.В. Кузик. – Режим доступу: <http://intkonf.org/ipatyy-i-k-kuzik-ov-formuvannya-navichok-dialogichnogo-ta-monologichnogo-movlennya/>
3. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов. – К.: Ленвіт, 2008. – 285 с.

4. Сура Н.А. Навчання студентів університету професійно орієнтованому спілкуванню іноземною мовою. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського НУ ім. В. Даля, 2008. – 126 с.
5. Черниш В.В. Навчання іншомовного діалогічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу/В.В. Черниш // Іноземні мови, 2012. т.№ 4.- С.11-27

А. В. Тарасенко
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА З ПОЛІКУЛЬТУРНИМ СЕРЕДОВИЩЕМ

В умовах проведення соціально економічних реформ в Україні перед школою поставлені принципово нові завдання і відкриті великі творчі можливості: стають поширеними різноманітні експерименти, створюються нові моделі авторських шкіл в дусі демократизації і гуманізації зміст і технології цілісного педагогічного процесу. Сьогодні освітні заклади є найважливішим фактором гуманізації суспільних відносин і формування нових життєвих установок особистості. Стає очевидним, що тільки особистість, соціально адаптована до економічної, політичної, культурно демографічної ситуації, здатна розвиватися інтелектуально, духовно, фізично, морально [2].

Пошук нових моделей освітніх закладів (профільна або мультипрофільна школа, гімназія або ліцей, школа з поглибленим вивченням окремих предметів, школа-комплекс і ін.) переважно націлений саме на створення такої школи, яка забезпечувала б оптимальні умови соціальної адаптації особистості учня. Найважливіше місце в вирішенні цієї проблеми займає нова українська школа з

полікультурним середовищем, оскільки така модель освітнього закладу дозволяє використовувати в формуванні особистості дві взаємопов'язані умови: педагогічні інновації та виховний потенціал полікультурного середовища [1].

Відповідно у науковий обіг входять такі поняття, як простір дитинства, освітній простір, полікультурний простір, полікультурне середовище та ін. Зростає інтерес і до проблеми адаптації особистості до полікультурного середовища. Така проблема найбільш гостро стоїть в освітньому закладі, розташованому в полікультурному середовищі і який сам є полікультурним. Одночасно такий заклад (у нашому дослідженні це нова українська школа з полікультурної середовищем) має значний потенціал, що сприяє успішному вирішенню зазначеної проблеми. Оскільки поняття «полікультурне середовище», «полікультурне освітній заклад» тісно взаємопов'язані і складають основу дослідження, будемо спиратися на понятійний ряд, який розкриває особливості процесу соціальної адаптації підлітка в новій українській школі з полікультурним середовищем: полікультурний освітній заклад – 1) локальна соціальна ланка освітнього простору міста, регіону, що відображає технології полікультурної особистісно-орієнтованої освіти і забезпечує педагогічну підтримку та адаптацію особистості в полікультурному освітньому середовищі; 2) заклад з багатокультурним контингентом, покликаний задовольняти освітні, соціокультурні та адаптивні потреби учнівської молоді. Полікультурне середовище – частина навколишнього середовища, що складається з взаємодіючих індивідів, груп, інститутів, культур, що представляють різні етноси, релігії, культури поселення, побуту, комунікацій тощо.

Отже, до організації соціальної адаптації підлітків нової української школи з полікультурним середовищем відносимо: використання інноваційних технологій, перш за все, особистісно-орієнтованої освіти; психологізацію освітнього процесу, його комплексний соціопсихолого-педагогічний супровід, що дозволяє вивчати і враховувати характеристики підлітка, обумовлені не тільки його природними особливостями, а й впливом навколишнього

полікультурного середовища освітнього закладу; використання в освітньому процесі принципів соціального навчання; педагогізацію полікультурного освітнього середовища нової української школи.

Література

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / колектив авторів; за заг. ред. Грищенко М., 2016. – 34 с.
2. Скабьолкін А. М., Скабьолкіна А. А. Особливості реалізації концептуальних засад нової української школи / Нова українська школа в умовах викликів сучасності : зб. тез доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції, 11 квітня 2019 року / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. – Маріуполь : МДУ, 2019. – С.35–36.

С.О. Гудій

S.O. Hudiy

Доцент НПУ імені М.П. Драгоманова

Kyiv National Pedagogical Drahomanov

University

ІНШОМОВНА ПЛАТФОРМА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ: ВІД ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ ДО АКТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ

- У статті розглядаються питання іншомовної підготовки студентів вищої школи. З'ясовується ступінь вивчення процесу інтегрування теоретичних наукових знань та досвіду роботи фахівців для активного споживання англійської мови. Обґрунтовується використання комплексу інтерактивних технологій, які сприяють підвищенню ефективності навчання. Аналізується місце студента в освітньому просторі як професійного лідера, здатного зробити сучасну загальноосвітню школу базовою ланкою системи неперервної освіти.
- Зміна ставлення до вивчення іноземної мови закладена у державних навчальних програмах Нової української школи і нового Стандарту зокрема:

сьогодні це вже не просто навчальний предмет, а навчання, побудоване на розвитку компетентностей.

- Ми є свідками парадоксу часу, коли інформаційний світ змінюється кожній день і обізнана частина молоді намагається не відставати від цього процесу, а національна освіта крокує надто повільно. Системне застосування технологій інтенсифікації навчання, інтегрованих з іншими областями знань, бракує в навчальних закладах.

- Згідно індексу IF (English Proficiency Index) Україна посідає 49 місце із 100 країн за рівнем володіння англійською мовою, демонструючи низький рівень практичних навиків.

- Професійно підготовлений спеціаліст може моделювати інструменти викладання мови в школі, як допитливий практик і дійова основа реформування школи.

- Модель навчання впродовж життя актуальна особливо для вчителів: саме вони готують майбутнє нації. Викладач - керівник навчального процесу у вищому закладі. Це - фахівець, який володіє правильною англійською мовою у всіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності, має методологічний досвід її викладання та навчений удосконалювати свої знання і вміння через навчання та за допомогою інформаційних джерел.

- Завдання викладача вищої школи стає створити ланцюг навчального взаємозв'язку викладач - студент - учні школи для поєднання знань з іноземної мови, новітніх технологій і методики її викладання для активного спілкування нею.

= Процес навчання змінює традиційні підходи на сучасні. Базова платформа вивчення ІМ ґрунтується на технологіях, які призводять до практичного володіння мовою. Освіта перетворюється на плацдарм успішного навчання. Всі теоретичні та практичні складові процесу навчання органічно поєднуються в один моноліт за участю вчителя, керованої практики використання медіа-ресурсів і студентів.

- Сьогоднішній студент - основний агент майбутніх змін у школі, інженер швидкого темпу трансформації в собі. Від пасивного спостерігача він стає активним діячем. Творчий викладач мотивує студента на саморозвиток і самостійну працю, тому що на заняттях з англійської мови він отримує базові знання і стратегії навчання для того, щоб відпрацювати їх самостійно.
- Комп'ютерна грамотність вводить студента в світ віртуального навчання. Спілкування стає дедалі цифровим за допомогою мультимодальних, мультимедійних технологій. Сучасні медіа ресурси створюють мовленнєве середовище для тренування різних видів мовленнєвої діяльності, сприяють поповненню словникового запасу, формують лінгвістичні здібності і стимулюють когнітивні процеси: сприйняття й усвідомлення інформації.
- Інформаційні моделі індивідуального підходу, такі як системно-структурний індивідуалізації навчання та рівня диференціація, готують фахівця з викладання іноземної мови, здатного орієнтуватися в різних технологіях та формувати власні. Активне спілкування студента в життєтворчому просторі є гарантом навчання учнів шкільного закладу комунікативної англійської мови.
- Потребують увагу інноваційні модулі програми, такі як, розвиток автономії студентів, здатних структурувати інформацію за алгоритмом, здійснювати її пошук за необхідними критеріями відбору додатків; моделювати, складати інтелект-мапів для розвитку та впорядкуванню мислення і, нарешті, використовувати знання у спілкуванні.
- Технології диференціації навчання іноземної мови і свідоме застосування різноманітних прийомів на практичних заняттях з ІМ допоможе студентові краще навчатися самому і навчати учнів з урахуванням її психологічних та вікових особливостей.
- Сучасні швидкісні стратегії акцентують увагу на правильному застосуванні англійської мови, інтегрують техніки запам'ятовування і сучасні наукові дослідження мовознавства, психолінгвістики, медицині з застосуванням інтернет-ресурсів у навчальний процес.

- Сьогоднішній студент – майбутній реформатор школи. Існує необхідність актуалізації питання підготовки студента - майбутнього вчителя ІМ як знавця мови, який спілкується зі світом, має обґрунтовані методичні і фахові знання, досвід роботи з технологіями під час занять у вищій школі для самореалізації в роботі в шкільному закладі.

- Потребує додаткового вивчення аспект самостійної освітньої діяльності для інтенсифікації процесу навчання та практичної роботи зі студентами, які вивчають іноземну мову для формування їх компетенцій під керівництвом досвідченого викладача, як це вимагає час.

Список використаних джерел та літератури

1. Закон України «Про освіту» <https://ru.osvita.ua> 18 окт. 2017 г.
2. English Proficiency Index <https://www.ef.com/wwen/epi>
3. Технології диференціації навчання іноземної мови
<https://cyberleninka.ru/article/n/tehnologiyi-diferentsiatsiyi-navchannya-inozemnoyi-movi>
4. Гордон Драйден, Нова парадигма освіти у глобальному світі
http://dlse.multycourse.com.ua/ua/print_page/module/15
5. Patty Mulder 7 C's of Effective Communication
<https://www.toolshero.com/communication-skills/7cs-of-effective-communication/>
6. Синиця М.О. Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ як засіб формування педагогічних знань // Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 418-438.

О.В. Яловенко
кандидат філологічних наук, викладач
Уманський державний педагогічний
університет ім. П. Тичини

**ТИЛОЛОГІЧНІ СПІЛЬНОСТІ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ ТВОРІВ ЕМІ ТАНА
ТА ДЖУМПИ ЛАГІРІ**

Серед письменників, чия творчість продемонстрована в контексті розвитку азійсько-американської літератури ХХ ст., зустрічаємо Емі Тан та Джумпу Лагірі. Національна і культурна ідентичності мають особливу вагу у творчості письменників порубіжжя, а зіткнення «свого» та «чужого» постає чи не найважливішим конфліктом їхніх творів.

Типологічні спільності художнього світу творів Емі Тан і Джумпи Лагірі насамперед простежуються в проблемі національної ідентичності, яка й обумовлює необхідність досліджувати їхню творчість у контексті транскультури.

Тема сім'ї вважається однією з принципових для всього корпусу азійсько-американської літератури. І творчість Д. Лагірі та Е. Тан не є виключенням. Мова йде про сім'ю в розширеному варіанті (декілька поколінь). Взаємини між поколіннями – одна з найпоширеніших тем азійсько-американської літератури останніх десятиліть. Батьки належать до культури «лебединого крила», а діти – до культури «кока-коли».

Твір Е. Тан «Клуб радості і удачі» містить переплетені історії декількох поколінь японо-американців. Етнічна проблематика твору розширюється за рахунок «*generation gap*» (різниці думок між поколіннями щодо переконань, політики та цінностей) між матерями та їхніми доньками. Конфлікт виникає між першим та другим поколінням іммігрантів, чії сім'ї перейшли з однієї культури в іншу (з Китаю до Америки).

Подібний мотив простежується і в творчості Д. Лагірі. Зокрема, в романі «Тезка» яскраво порушується проблема зіткнення поколінь. На відміну від своїх батьків, чий американський спосіб життя виглядає дещо фіктивним (батьки продовжують їсти бенгальські страви, спілкуються бенгальською мовою, не вживають алкоголь, мати Гоголя носить сарі та відмовляється кермувати автомобілем), діти мають зовсім інші життєві цінності (а фіктивним для них є індійське життя). У цьому контексті важко не погодитись з Н. Бідасюк, яка зауважує, що «Джумпа Лагірі робить вагомий внесок в

американську літературу, розкриваючи проблему культурного вибору та формування ідентичності другого покоління індійських іммігрантів» [1, с. 102].

Типологічні спільності художнього світу творів Е. Тан і Д. Лагірі простежуються не тільки відносно стосунків у родині, теми вигнання та асиміляції, подібності помічаємо, насамперед, в проблематиці імені, що, безумовно, є ознакою «інакшості» героя. Прискіплива увага до іменування героїв є однією з виразних рис азійсько-американської літератури.

Культурна відмінність у концептуальному полі імені простежується в образі Гоголя, героя роману «Тезка». Ім'я постає найголовнішим елементом твору. Водночас антропонім Гоголь є лише одним із моментів загальнотекстуального коду. Н. Висоцька зауважує, що «вибудований письменницею інтратекст алюзій на постать і художній світ Миколи Гоголя слугує медіатором для подолання протагоністом роману культурної роздвоєності, сприяє внутрішній гармонізації гетерогенних складових ідентичності» [2, с. 6]. Для головного героя ім'я постає як метафора символічної «культурної дислокації». Індійський досвід письменниці поєднує із загальнолюдським, а відтак, залучає елементи інтертекстуальності.

Усвідомлення родового минулого, важливість культурних коренів позначено метаморфозою імені героя. Спочатку він повністю вважає себе американцем, хоча в кінці роману все-таки повертається до «своїх» коренів і приймає своє «інше» ім'я. В центрі роману – проблематика національно-культурної ідентифікації героя.

Схожий мотив знаходимо в романі Е. Тан «Сто потаємних почуттів» [3]. Спочатку героїня ідентифікує себе як американку на прізвище Лагуні, а згодом бере прізвище своєї китайської зведеної сестри Лі, вкотре підтверджуючи вічність своєї транскультурної інакшості

До сьогодні творчість Е. Тан та Д. Лагірі вивчена фрагментарно (без аналізу східної складової поетики). Для пересічного читача новаторство письменниць є ще не до кінця пізнаним. Так, твори Е. Тан та Д. Лагірі порушують тему вигнання, втрати, суму за батьківщиною, ностальгії,

самотності, асиміляції. Твори обох письменниць розповідають про складні і часто болісні процеси адаптації до нової країни, що тотожно символічному «виживанню» серед «чужих».

Література

1. Бідасюк Н. Культурна дислокація іммігрантів двох поколінь в романі Джумпи Лагірі «Тезка» / Н. Бідасюк // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – Вип. 38. – Житомир: Видавництво Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2008. – С. 99-102.
2. Висоцька Н. Гоголь Гангулі з Нью-Йорку: ім'я як локус зустрічі культур в етнічно-маркованому тексті / Н.О. Висоцька // Наукові праці. Науково-методичний журнал. – Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили. – 2006. – Том 59. – Вип. 46. – С. 6-10.
3. Tan A. *The Hundred Secret Senses* / Amy Tan. – NY: Penguin Books, 2010. – 358 p.

Г.Л. Прокоф'єв

*кандидат філологічних наук, доцент
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

МІСЦЕ ТРОПІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Тропи – це мовностилістичні звороти, що полягають у вживанні слова або вислову в непрямому, переносному значенні для досягнення відповідного виражально-зображального ефекту. Семантичною основою тропів є відношення різного роду суміжності й подібності або, навпаки, протилежності, що встановлюється у свідомості при відображенні дійсності. Традиційно

виокремлюють такі основні види тропів: метафора, метонімія, синекдоха, уособлення, алегорія, епітет, гіпербола, порівняння, мейозис, літота, антифразис, іронія, астеїзм, евфемізм, дисфемізм, перифраз, антономазія, гра слів, катахреза [2: с. 40]. Тропи існують не лише як засоби стилістики, вони пов'язані з пізнавальною діяльністю людини, актуалізують механізми уяви, сприйняття інформації, пам'яті та розвивають творчі здібності і, таким чином, забезпечують ефективність взаємодії викладача і студента. Метафорична компетенція традиційно розглядається як складова концептуальної компетенції, що відповідає за правильне використання в мовленні системи мовних понять.

У методичному аспекті метафора, метонімія та інші тропи пов'язуються з питанням адекватності перекладу, оскільки не всі компоненти значення висловлень, побудованих з використанням тропів, піддаються прямому відтворенню [1: с. 142]. Вважається, що навіть на високому рівні володіння іноземною мовою студенти не завжди є спроможними інтерпретувати переносні та образні значення. Насамперед, це стосується культурологічної сфери знань та пояснюється незнанням відповідних конвенцій та правил використання непрямих мовленнєвих засобів у мові-меті.

Згідно з постулатами так званої “теорії концептуальної плавності” (conceptual fluency theory), в основі лінгвістичної системи знаходиться система концептів, яка відповідає за сприйняття інформації, розумову діяльність та власне мовлення. Отже, вивчення іноземної мови має орієнтуватися на іншу, в порівнянні з рідною, систему понять, і студентам слід навчитися виражати свої думки, користуючись концептуальною системою саме іноземної мови, так, як це роблять носії цієї мови [4: с. 145-146]. Типовою помилкою для більшості тих, хто вивчає іноземну мову, є побудова висловлень на основі системи концептів мови, яка є для них рідною.

Серед засобів мовної експресії, що передають непрямі, ідіоматичні значення, метафора є найбільш важливою категорією та найпоширенішим засобом створення непрямих смислів. Звертає на себе увагу той факт, що на

відміну від тих, хто вивчає іноземну мову, носії мови, як правило, не мають проблем з використанням та сприйняттям метафоричних висловлень. Отже, можна вважати достатньо обґрунтованим припущення того, що сформована метафорична компетенція в іноземній мові є ознакою належного рівня опанування нею, і відповідно, важливою складовою комунікативної компетенції в цілому [5: с. 32]. Цей висновок підтверджується результатами прикладних досліджень успішності студентів, що вивчають англійську мову як іноземну, згідно з якими учасники з більш високим рівнем володіння іноземною мовою демонструють порівняно вищий рівень сформованості метафоричної компетенції [3: с. 1895].

Варто наголосити на тому, що вивчення тропів іноземної мови безпосередньо впливає на формування необхідних умінь та поглиблення знань на різних рівнях: оволодіння навичками читання, письма, усного монологічного та діалогічного мовлення, збагачення словникового запасу тощо.

Література

1. Богданова Л. И. Концептуальная метафора в аспекте обучения иностранным языкам / Л. И. Богданова // Русистика. – 2005. – № 1. – С. 141-148.
2. Стилїстика української мови: навчально-методичний посібник / [упорядники: А. С. Попович, Л. М. Марчук; за ред. А. С. Попович]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. – 172 с.
3. Aleshtar M. T., Dowlatabadi H. Metaphoric Competence and Language Proficiency in the Same Boat / M. T. Aleshtar, H. Dowlatabadi // Procedia – Social and Behavioral Sciences. – 2014. – Vol. 98. – P. 1895-1904.
4. Danesi M. Conceptual Fluency in Second Language Teaching: an Overview of Problems, Issues, Research Findings, and Pedagogy / M. Danesi // International Journal of Applied Linguistics and English Literature. – 2016. – Vol. 5. – № 1. – P. 145-153.

5. Sabet M. K., Tavakoli M. Metaphorical Competence: A Neglected Component of Communicative Competence /M. K. Sabet, M. Tavakoli // International Journal of Education & Literacy Studies [IJELS]. – 2016. – Vol. 4. – № 1. – P. 32-39.

Н.С. Барбелко

кандидат педагогічних наук,

ДВНЗ «Бердичівський коледж

промисловості, економіки та права»

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТНЬОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Розвиток системи вищої освіти, вступ України в загальноєвропейський освітній простір, розширення міжнародних зв'язків, науково-технічне співробітництво, можливість стажування за кордоном, робота з технічною документацією на іноземній мові обумовлюють необхідність використання можливостей іноземної мови у професійній підготовці майбутніх фахівців, що передбачає розвиток іншомовної комунікативної компетенції студентів технічних спеціальностей.

З цією метою залучаються додаткові ресурси. Дослідники вказують на необхідність синтезу «класичних» форм викладання і сучасних комп'ютерних технологій [1]. Ми пропонуємо синтез електронних технологій і аудиторних занять для формування іншомовної комунікативної компетенції студентів технічного профілю. Як електронну технологію ми розглядаємо роботу в базі LMS Moodle.

LMS Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – це модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, яке називають також системою управління навчанням (LMS), системою управління

курсами (CMS), віртуальним навчальним середовищем (VLE) або просто платформою для навчання, яка надає викладачам, студентам та адміністраторам дуже розвинутий набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного.

Педагогічні переваги використання платформи LMS Moodle для студентів: легкість в роботі з контентом; оптимізація навчального часу; постійне оновлення контенту; доступність завдань всім учасникам групи в будь-який час з будь-якого місця знаходження користувача; активна комунікація в групі; спільна робота над текстом або проектом / спільне створення і редагування контенту; посилення аудіовізуального формату передачі даних; індивідуалізація і диференціація процесу навчання; забезпечення зворотного зв'язку з викладачем; зниження витрат на навчання; охоплення не обмеженої кількості учасників; залучення до сучасних досягнень в галузі дистанційного навчання.

Використання систем дистанційного навчання також змушує студентів бути пунктуальними і зібраними, оскільки час тестування і необхідний мінімальний поріг здачі тесту строго регламентується викладачем в системі. Важливо також те, що Moodle в цьому випадку економить час перевірки робіт викладачем, як правило, режим оцінювання також автоматизований і викладачеві досить лише переглянути зафіксований результат студента або слухача. Викладач також може отримати повний звіт по входженню користувача в систему, зокрема останній вхід, кількість прочитань, повідомлення, записи в зошитах і т.д. Можлива також інтерактивна взаємодія зі студентами за допомогою розсилки новин, форумів, оцінок і коментарів викладачів. Така інтеракція сприяє підвищенню мотивації до навчання у студентів-користувачів освітнього середовища, на відміну від інших видів самоосвіти, де відсутня подібна взаємодія з викладачем [3].

Основними педагогічними умовами організації роботи в LMS Moodle є:

1. Активізація самостійної навчальної діяльності студента – формування і розвиток ціннісного ставлення до дисципліни, яка вивчається, процесів і

об'єктів пізнання, виховання умінь продуктивної самоорганізації навчальної праці, прояв себе самостійною активною і творчою особистістю.

2. Підвищення інтерактивності електронного навчального середовища – організація активної комунікації студентів в процесі навчальної діяльності.

3. Врахування індивідуального навчального стилю студентів і вибір певних методів і технологій навчання.

4. Забезпечення професійно орієнтованого навчання – постановка мети оволодіння навичками спілкування іноземною мовою і спеціальними знаннями за обраною спеціальністю.

5. Забезпечення контрольної-оцінної моніторингу навчального процесу – розробка курсу або теми як збалансованої, логічно завершеної частини змісту навчальної дисципліни з відповідною формою контролю сформованих компетенцій.

6. Забезпечення програмно-професійної готовності і мотивації викладача до роботи в LMS Moodle [2].

Однак необхідно відзначити, що широке впровадження дистанційних технологій не означає повної відмови від традиційних форм навчання, робота у віртуальному освітньому середовищі підвищує ефективність навчання, але вона не здатна повністю замінити денну форму навчання. Крім того, фахівці відзначають також проблему соціалізації студентів при роботі з Moodle, цей аспект дуже важливий при навчанні. Частково цю проблему знімає наявність форумів і чатів в системі.

Література

1. Горячев М.Д. Социальные сети как уникальный образовательный ресурс / М.Д. Горячев, М.М. Горячев, Н.В. Иванушкина, В.В. Мантуленко // Аккредитация в образовании. – 2014. – № 8 (76). – С. 76-77.
2. Колесова Т.В. Условия эффективного использования электронной образовательной платформы Moodle для повышения качества самостоятельной работы студентов при обучении иностранному языку /

Т.В. Колесова // Вестник Марийского государственного университета. – 2015. – №1 (16). – С.19-22.

3. Рубцова Е.А. Формирование коммуникативной компетенции студентов в процессе обучения иностранному языку на базе LMS Moodle / Е.А. Рубцова // Вестник Самарского университета. История, педагогика, филология. – 2018. – №2. – С. 63-69.

Т.Ю. Білошицька

кандидат педагогічних наук,

старший викладач

Житомирський державний

університет імені І. Франка

МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Практичний досвід викладання англійської мови свідчить про те, що на сучасному етапі навчання іноземних мов значну увагу необхідно приділяти застосуванню мультимедійних технологій, у яких одночасно використовують тексти, графіку, відеоматеріали, звукові ефекти, анімацію. Все це є сукупністю аудіо та візуальних ефектів разом з інтерактивним програмним забезпеченням, які впливають на емоційні та понятійні сфери, сприяють більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу.

Мультимедійні презентації – це зручний і ефективний спосіб представлення інформації за допомогою комп'ютерних програм. Він поєднує в собі динаміку, звук і зображення, тобто ті чинники, які найбільш довго утримують увагу дитини [1, с.12]. Одночасний вплив на два найважливіші органи сприйняття (слух, зір) дозволяють досягти набагато більшого ефекту.

Одним з найбільш передових методів навчання іноземної мови у всьому світі, який передбачає одночасне сприйняття і передачу інформації є мультисенсорний метод. В зарубіжній методиці викладання іноземної мови широко використовується метод повної фізичної реакції (Total Physical

Approach), і сприяє більш ефективному навчанню. Отже, застосування на заняттях мультисенсорного методу – це досить ефективний та доцільний засіб у формуванні мовної компетенції та стійкої мотивації студентів до вивчення англійської мови. Це сприяє розвитку комунікативних здібностей [2].

Мультимедійні засоби, які використовуються в навчанні іноземної мови поділяються:

- на автоматизовані освітні системи (комплекси навчально-технічних і навчально-методичних засобів, що забезпечують активну діалогову взаємодію між комп'ютерною системою та тим, хто навчається);
- експертні освітні системи (містять знання визначеної предметної сфери і призначені для надання допомоги викладачам та тим, хто навчається);
- навчальні бази даних та навчальні бази знань (дозволяють сформувати набір мультимедійних даних для заданого класу навчальних завдань і проводити вибір, сортування, аналіз і обробку інформації цих наборів);
- освітні комп'ютерні телекомунікаційні мережі [3].

Що стосується засобів ІКТ, то на уроках англійської мови найчастіше застосовуються :

- електронні словники і довідники;
- тренажери і програми тестування;
- освітні ресурси Інтернету;
- DVD и CD диски;
- відео- і аудіотехніка.

Для реалізації всіх цих задач у своїй педагогічній діяльності використовуються наступні комп'ютерні програми Microsoft Word, Microsoft Power Point, Mozilla Firefox, Windows Media Player.

Мультимедійні презентації використовуються при введенні та закріпленні лексичного, граматичного, країнознавчого матеріалу, у якості опор при навчанні монологічного та діалогічного мовлення. Використання презентацій сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, завдяки використанню

анімації з'являються можливості виділення найбільш значущих елементів за допомогою кольору, шрифту, додавання фотографій, схем, таблиць.

Мультимедійні засоби навчання іноземної мови у вищій навчальних закладах не можуть замінити викладача, але вони можуть вдосконалити й урізноманітнити діяльність викладача, тим самим підвищуючи продуктивність студентів.

Медіа-компетентний вчитель може розробляти уроки з поданням матеріалу в PowerPoint, враховуючи індивідуальні особливості і рівень знань своїх учнів. Тим самим, завдяки можливості зосередити увагу кожного учня на досліджуваному матеріалі, підвищується інтерес до прослуховування і вдосконалюється процес сприйняття інформації, що в цілому позитивно впливає на результативність навчання іноземній мові.

У навчальному процесі при навчанні студентів іноземній мові мультимедійна презентація є частиною мультимедійного проекту, який включає підготовку і використання під час виступу слайдів в програмі PowerPoint. Виступ з презентацією матеріалу у вигляді слайд-шоу допомагає студентам подолати мовний бар'єр і набутти впевненості в собі, створити менш стресову обстановку і усунути психологічні труднощі, які можуть виникнути при виступі з доповіддю на іноземній мові перед аудиторією.

Література

1. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко.– К., 2002.– 135 с.
2. Гез Н.И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований // Иностранные языки в школе. – 1985. – №2. – С. 17-24.
3. Johnson K., Morrow K. Communication in the Classroom. – Longman Group, 1992. – 140 p.

Я.В. Бондарук,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови та методики її навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ДОБОРУ ВПРАВ І ЗАВДАНЬ ДЛЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Швидкоплинні зміни, які відбуваються у всіх секторах суспільного життя та продиктовані вимогою часу, трансформують також і основну мету, зміст іншомовної освіти – підготувати конкурентоспроможного фахівця, здатного швидко та креативно вирішувати поставлені завдання в багатомовному і різнокультурному світовому соціумі. Такі умови в цілому впливають на комплексні мовленнєві навички студента, майбутнього вчителя іноземної мови.

Основна мета навчання іноземної мови у ЗВО має забезпечувати комунікативні наміри студентів, «розвивати... здібності до міжкультурного спілкування як важливого засобу партнерської взаємодії та необхідного механізму в діалозі культур» (Редько, 2017; с. 273). Реалізація такої мети здійснюється засобами змісту базових підручників та комплексів комунікативно спрямованих завдань і вправ додатково розроблених науково-педагогічними кадрами для кращого розуміння та засвоєння навчального матеріалу в процесі вивчення фахових дисциплін на різних етапах навчання.

Варто відмітити, що система завдань і вправ у підручниках зорієнтована на формування ключових компетентностей майбутнього вчителя англійської мови, що представленні у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання і письмо. Проблема добору та аналізу вправ з навчання іноземної мов не вважається новою у науковій літературі. Аналіз науково-педагогічної та навчально-методичної літератури дозволяє нам стверджувати, що більшість вправ у посібниках можна класифікувати за типами відповідно до певних критеріїв (характер виконання, функція в навчальному процесі, місце виконання, спрямованість на прийом та видачу інформації та ін.), для навчання мовних одиниць (фонетика, лексика, граматики) та для оволодіння видами мовленнєвої діяльності.

Проте зауважимо, що для навчання іноземної мови, так само як і інших предметів, складно віднайти і дібрати уніфіковану систему вправ, для всіх випадків та для навчання різних видів мовленнєвої діяльності. У цьому розрізі вважаємо за доцільне керуватися також «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, 2002), у яких чітко прописана спільна основа для розробки навчальних планів з мовної підготовки, типових програм, іспитів, підручників тощо у Європі – діяльнісно-орієнтований підхід. Користувачі мови вважаються «соціальними агентами» або членами суспільства, які можуть виконувати різні завдання (що обов'язково пов'язані з мовленням) (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, 2002, с. 24). За таких умов під час добору та методичної організації вправ і завдань поряд із специфічними якостями кожного індивіда варто враховувати його когнітивні, емоційні та вольові здібності. А вже якісний та кількісний склад вправ для кожного окремого рівня володіння іноземною мовою, як зазначає Редько (2017), залежить від складності мовних і мовленнєвих одиниць і труднощів їх засвоєння, які можна визначити лише у процесі експериментальної перевірки. Вагомою частиною такої перевірки, на наш погляд, можна вважати навчально-методичні посібники та рекомендації, які є суттєвим доповненням до основної літератури фахових дисциплін на факультеті іноземних мов.

Отже, можемо висновити, що основні критерії добру вправ і завдань для іншомовної комунікативної підготовки майбутнього вчителя включають наступні позиції: розвиток усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності, партнерську взаємодію, врахування когнітивних, емоційних та вольових здібностей кожного індивіда та ін. Саме це і визначає основу підготовки сучасного вчителя іноземних мов – діяльнісно-орієнтований підхід.

Література

1. Редько, В.Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика. Київ: Педагогічна думка. 2017. 628 с.

2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge University Press. 2002. URL: <https://rm.coe.int/16802fc1bf> (дата звернення: 19.11.2019).

S.P. Derkach

Associate Professor

Pavlo Tychyna Uman State

Pedagogical University

Podobieństwa i różnice w procesie kształcenia nauczycieli języka angielskiego na przykładzie wyższej szkoły w Polsce i na Ukrainie

Szybki rozwój współczesnych społeczeństw wymaga zmian w wielu dziedzinach, również w edukacji nowego pokolenia nauczycieli języków obcych, którzy powinni być przygotowani do aktywnego życia i doskonałego wykonywania swoich funkcji zawodowych. W ogólnoeuropejskiej polityce kładzie się obecnie nacisk na zbliżenie systemów szkolnictwa wyższego krajów europejskich w ramach Procesu Bolońskiego. Realizacja jego wymogów jest możliwa dzięki współpracy naukowców w dziedzinie kształcenia nauczycieli języków obcych, a szczególnie języka angielskiego jako współczesnej *lingua franca*.

Ciekawe doświadczenia w tym kontekście ma Polska, ale także i Ukraina, która nie stroni od reformowania procesu kształcenia nauczycieli języka angielskiego i wciela bolońskie idee w życie, mimo że nie jest członkiem Unii Europejskiej.

Warto zwrócić uwagę na to, że w Polsce wprowadzono już europejskie standardy, zgodnie z którymi przebiega kształcenie nauczycieli języka angielskiego, natomiast w naszej ojczyźnie ten proces jeszcze trwa.

Wspólnym celem wszystkich szkół wyższych w Polsce i na Ukrainie jest przygotowanie kompetentnych nauczycieli języka angielskiego, których wykształcenie będzie porównywalne.

Ukraińcy, wyznaczając sobie kierunek rozwoju, stawiają na integrację z europejską oświatą i nauką, a przeglądając i modernizując treść kształcenia fachowców w zachodnich krajach, biorą pod uwagę doświadczenie europejskich krajów w przygotowywaniu fachowców, żeby weryfikować własne pomysły, unikać popełnionych błędów i zastosować lepsze rozwiązania. Jesteśmy przekonani, że wykorzystanie pewnych tendencji polskiego wzorca kształcenia nauczycieli przyczyni się do podwyższenia jakości ukraińskiej edukacji i zrównania jej z europejskim poziomem.

O.V. Halai

Senior lecturer, Pavlo Tychyna

Pavlo Tychyna Uman State

Pedagogical University

CRITERIA FOR DETECTING STUDENTS' CULTURE OF INTERETHNIC RELATIONS

Socio-cultural and intercultural competences as the essential components of the content of the new language education, which is provided by educational institutions of Ukraine, have become increasingly important in recent years. One of the identified ways of implementing new goals set for the agents of vocational training of future foreign language teachers is to develop academic subjects on this specialization, aimed at generating and improvement of the methodological skills to develop training programs and courses with multicultural and socio-cultural dominant, making use of all possible educational resources.

The future foreign language teachers' training in terms of shaping the ability to develop their pupils' culture of interethnic relations assumes, first of all, the detection of the state of readiness of future teachers to implement the principles of multicultural

education; the characteristic of corresponding criteria and levels of readiness of future teachers of foreign languages to implement the principles of pupils' multicultural education in comprehensive schools.

Therefore, the aim of the study was to determine the level of the students' culture of interethnic relations at the intermediate stage of higher education, to study the current experience of future English teachers' training in terms of developing their culture of interethnic relationships. For diagnostics we defined the criteria of students' general cultural level and multicultural education background. The criteria and their indicators are presented in chart 1.

№ п/п	Criteria	Indicators
1.	General cultural training	<ul style="list-style-type: none"> - defining culture as a social phenomenon; - understanding cultural patterns; - awareness of basic values and cultural norms; - understanding the diversity of cultures, knowledge about the nature of interaction between different cultures; - awareness of the importance of culture for developing a new, open and democratic society
2.	Concern for national culture	<ul style="list-style-type: none"> - knowledge of the main components of national culture; - understanding the role and place of national culture among other world cultures; - basic knowledge about the features of ethnic culture in multicultural environment
3.	Linguistic and country study capacity	<ul style="list-style-type: none"> - attitude to other cultures; - positive motivation to study other cultures; - realizing the significance of the language as the core of the culture; - the skills of interethnic communication;

		<ul style="list-style-type: none"> - perception of the common and the different within various cultures; - the ability of mutual enrichment
4.	Readiness of the future teacher for high school pupils' generating the culture of interethnic relations	<ul style="list-style-type: none"> - capacity to justify the social and cultural importance of learning a foreign language, to find means of argument, motivation; - using a foreign language as an important means of generating students' culture of interethnic relations; - studying the content, methods and forms of multicultural education

The mentioned above criteria were used both for diagnosing the level of foreign language students' culture of interethnic relations and for creating teaching methods.

Literature

1. Першукова О.О. Розвиток соціокультурного компоненту змісту навчання іноземної мови в європейській шкільній освіті: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01. – К., 2002. – 19 с.
2. Тайчинов М.Г. Развитие национального образования в поликультурном, многонациональном обществе // Педагогика. – 1999. – №2. – С. 30-35.

О. Б. Гуляк
кандидат педагогічних наук,
в.о. доцента
Львівський інститут економіки і туризму

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗВО ТУРИСТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Особливості сучасного світу, які асоціюються з надзвичайною швидкістю змін у всіх сферах людської діяльності, вимагають гармонізації світогляду,

свідомості, стереотипів поведінки і суспільства загалом, і окремої особистості зокрема. При цьому пріоритет особистості, її професійну зрілість визнають суспільною цінністю.

Основи професійної зрілості фахівця туристичної галузі формуються у закладі вищої освіти туристичного профілю у процесі оволодіння відповідними фаховими компетенціями, зокрема компетенції міжкультурного спілкування, яка є багатоаспектним утворенням та з необхідністю включає розвиток умінь ефективного професійного спілкування іноземними мовами.

Саме тому, одним з основних завдань навчальної практики з іноземної мови за професійним спрямуванням є поглиблення фахових знань іноземною мовою та формування комунікативних практичних навичок, які забезпечують готовність до конструктивного діалогу у професійних ситуаціях [2, с. 4].

При організації навчальної практики з іноземної мови ми виходимо з того, що основою будь-якої діяльності повинна бути методологічна культура особистості, яка передбачає володіння прийомами більш осмисленої діяльності, а також вміння оперувати загальними методами, способами, підходами до пізнання та перетворення дійсності.

Створення ситуацій групового спілкування під час виконання завдань навчальної практики (наприклад, вдосконалення навиків сенсорного сприйняття мови оригіналу при роботі з аудіо та відео матеріалом, рольова гра «На підприємстві сфери гостинності», «Співбесіда з роботодавцем») стимулює реалізацію діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів до навчання іноземних мов, що значно посилює мотивацію студентів, адже загальновідомо, що засвоюється швидко і легко лише те, що потрібно і цікаво. У процесі навчальної практики навчально-пізнавальна мотивація студентів переростає у професійну, а це заохочує особистість до вивчення та ефективного реалізації майбутньої професійної діяльності [1, с. 38].

Спільна групова діяльність спонукає до самостійності, ініціативності учасників будь-якої взаємодії. Обслуговуючи спільну діяльність, спілкування у

групі забезпечує можливість зреалізувати свої основні функції: інформативну, оціночну, регулятивну.

Групова робота допомагає керівнику навчальної практики створити «мовне середовище», тобто умови, наближені до тих, у яких люди спілкуються іноземною мовою в природному середовищі. Природне мовлення стимулює не необхідність, коли студент повинен говорити іноземною мовою, а потреба у реальній взаємодії (інтеракції). Як показує досвід проведення навчальної практики, висловлювання студентів стають більш природними, якщо їх мовленнєву діяльність організовано у площині групового спілкування (рольова гра, групове сприйняття аудіо та відеоматеріалу, обговорення взірця вирішення ділового конфлікту, презентація одного з підприємств туристичної сфери тощо).

Оскільки туризм – це, перш за все, сфера соціальної інтеракції, використання групової роботи студентів як методу інтерактивного навчання є необхідною передумовою отримання високих академічних досягнень студентів туристичних спеціальностей під час навчальної практики з іноземної мови.

Особливістю організації навчальної практики з іноземної мови за професійним спрямуванням у ЗВО туристичного профілю є також її спрямованість на підготовку студентів до міжнародного стажування на сучасних курортно-туристичних комплексах закордоном.

Під час міжнародного стажування на сучасних курортно-туристичних комплексах закордоном студенти, як правило, працюють на рецепції, у ресторани, барі, виконують функції аніматорів. Для успішного виконання цих професійних завдань у процесі навчальної практики з іноземної мови вони повинні отримати необхідні знання, вміння та навички, які можуть забезпечити їхню готовність до міжкультурної взаємодії та професійного спілкування іноземними мовами, а також знання та вміння ефективної діяльності, пов'язаної з обслуговуванням у готелях, ресторанах, на курортах, оздоровчих центрах, туристичних фірмах тощо.

Підготовка студентів до міжнародного стажування під час навчальної практики з іноземної мови за професійним спрямуванням здійснюється і на рівні змісту завдань, передбачених програмою практики, і на рівні форми їх виконання (рольова гра, презентація). Наприклад, тематика текстів для опрацювання (завд. № 1), тобто осмисленого читання, перекладу, укладання глосарію, написання анотації та складання питань до тексту, акцентує на основних аспектах індустрії подорожей та гостинності, знайомить з реаліями країн, де відбувається це стажування.

У процесі виконання завдання № 4 – формування спеціалізованої комунікативної компетенції при вирішенні конфліктів з діловими партнерами – студенти також вчать писати лист-скаргу і відповідь на скаргу, попередньо ознайомившись з відповідними фразами та кліше для написання таких листів. При цьому ми акцентуємо на необхідності дотримуватись вимог щодо комунікативної поведінки працівників сфери гостинності: ввічливість, толерантність, люб'язність, уважність, національна незаангажованість, гуманність – це ті особистісні якості, які студенти повинні проявити під час міжнародного стажування на курортно-туристичних комплексах закордоном.

Література:

1. Головешко Б. Р. Мотиваційно-ціннісне спрямування майбутніх фахівців з менеджменту на успішну професійну діяльність. *Науковий огляд*. 2016. №1(22). С. 35 –43.
2. Навчальна практика з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням / Кафедра іноземних мов. Львів: ЛІЕТ, 2017. 12 с.
3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К. : А.С.К., 2004. 192 с.

Електронне видання
**«Проблеми і перспективи актуалізації іншомовної комунікативної підготовки
фахівців у XXI столітті»**

Матеріали
VI Всеукраїнського науково-практичного вебінару
з міжнародною участю